

1
Gazetăria este una din marile dimențiuni ale istoriei literaturii române. Mulți scriitori au fost și străluciți gazetari intrând în antologia profesiei la locul de frunte. Nu există aproape nici o mare gazetă sau acțiune gazetărească în România care să nu cuprindă un scriitor. Intre aceștia Mihai Eminescu nu este, deci, excepție. El a făcut gazetărie ca pe o obligație civică și intelectuală și n-a fost singurul în epocă. O gazetărie la fel de angajată, de altitudine intelectuală, de superioară informație a făcut și B.P. Hasdeu, a cărui contribuție de arhivist politic, economist, este subită prea des. El ar putea fi considerat, desigur în marginea adevărului, unul din modelele urmate de poet. Opoziția dintre Hasdeu și Junimea nu are de ce să ne însele. Există poziții care comunică între ele în ciuda aparentei ireductibilități care le marchează. Sigur este că dactilom eminescianul își are o parte din surse în cercetările de dactilografie ale lui B.P. Hasdeu, iar odată probată comunicarea în acest plan ea poate fi urmărită și în altele. Gazetăria lui Eminescu nu este un fapt singular în epocă și în istoria literaturii române. Ea este o constantă a întregii lui activități, și descrie în mod remarcabil traectoria, mai greu de surprins pe curba poeziei, unde datele sunt foarte aproximative. Tirzia valorificarea a gazetăriei eminesciene este explicabilă mai ales prin absența unei editii convințivoare. Interesul pentru ea s-a produs în urma unei cauze, în textele colectate sau din manuscrise. Actualul interes față de arhivarea eminesciană este resuscitat tot de o editie de mare corp de opere Eminescu, care a ajuns la capitolul gazetăriei, după cel al poeziei și prozei, și tinde să ofere o imagine cu prizătoare a întinsei activități jurnalistice a poetului Mihai Eminescu. Cartea lui Al. Oprea, **În căutarea lui Eminescu-gazetarul** corespunde noului stadiu de interes și cunoaștere a problemei și relațiile cele mai importante teme și litere pe care gazetația lui Eminescu le-a oferit criticii și istoriografiei literare românești.

Revelația produsă de gazetăria eminesciană după 1900 se datorează condițiilor speciale de epocă. Marele succes literar al deceniului precedent fuseseră poeziile lui Mihai Eminescu, ceea ce lăsa în umbra orice altă contribuție a acestuia. Chiar proza lui prozantă a avut de suportat impactul defavorabil al marele succes al primului volum de poezii ale lui Eminescu. Gazetăria poetului de la **Timpu**, pentru care Eminescu era apreciat și admirat în chip declarat chiar de adversarii de idei pol-

CRONICA LITERARA

AL. OPREA: «În căutarea lui Eminescu - gazetarul»

lice, intrase într-un con de umbră, cu atât mai mult cu cât nu fusese semnată. Scoaterea la lumină a acestor pagini a impresionat nu numai ca o coardă complementară, dar și prin întindere și prin consecvență. Marile probleme de la 1900 erau problema țărănească și cea națională. Gazetăria eminesciană a fost citită în acest context problematic, și i s-a acordat o funcționalitate concordanță cu necesitățile de epocă. Am zice că n-a fost citită în sine, ci în funcție de marile preocupări și idealuri ale momentului. Citită mai puțin în cadrul operii eminesciene ea a fost adesea așezată înaintea poeziei acestuia și transformată în capul de pod al unei ideologii active pe tema națională. O modificare de perspectivă și de înțelegere s-a produs după realizarea marelui ideal național de la 1918, fără a înălțura cu totul receptivitatea autonomă a gazetăriei eminesciene, fizicizarea ei ideologică și politică. Ceașul de astăzi al recepției contribuției politice eminesciene este cel al integrării ei în contextul propriei epoci de germinare și a contextului întregii opere eminesciene. Într-o prindere lui Alexandru Oprea răspunde tocmal

acestei noi deschideri a cercetării. Corceturilor reface itinerarul gazetăresc al lui Eminescu, uitându-se și diversitatea acestuia, pozițiile anti-Analist, Nicolajane, concepția politică la diversele etape ale angajamentului de presă și scriitorului. Problema națională, dezbătută de Eminescu pe toate fețele cerute de împrejurările la care se referă, ocupă și la Alexandru Oprea locul cerut de importanța ei în gindirea eminesciană. Alexandru Oprea mă întreprinde și o recapitulare a gândirii social-politice eminesciene, cu gindul măriturii de a vedea în ce măsură controversele stimate de articolele lui Mihai Eminescu sunt urmarea unor acte reale sau sint produsul unor lecturi discutabile. Autoritatea sputală a poetului fiind foarte mare, iar artele sale atit de apodictice, s-a născut inevitabil și tendința de a diminua importanța unei personalități care s-a pronunțat în egală măsură asupra unor chestiuni de sociologie, de economie politică, de doctrină națională, filozofie și așa mai departe. Încercarea multora de a lua în calcul contribuția lui Eminescu și a le da o altă întrebunțare decit cea gindită de autor a stîrnit

și ea reacții. Cartea lui Alexandru Oprea despre gazetăria lui Eminescu, se așază la distanță de toate aceste poziții și excese încercind o discuție științifică, cu toate argumentele pe masă, asupra tesăturii de idei eminesciene, asupra implicațiilor politice ale acestor idei, asupra influenței pe care ele le-au produs. Într-o publicatie interbelică unde tipăreau și mulți publiciști de stînga, Cuvîntul liber, lema Eminescu a fost deseori dezbătută. Întrebările pe care și le puneau semnatarii de la Cuvîntul liber priveau capacitatea de doctrinar, de economist a poetului, altitudinea față de evrei și altele. Titluri ca Eminescu - hulan? sau Eminescu - corporatist? atrăgeau atenția mai ales asupra încercării de a manipula gazetăria eminesciană a altă direcție decit cea pe care o contineau. Altele în fața unor tendințe de asemănare, soluția a fost de a nega competența eminesciană, astfel zis Eminescu n-a fost nici un economist, nici un doctrinar de referință. Față de asemenea tratări polemice, cercetarea și analiza lui Alexandru Oprea, care beneficiază și de nobile contribuții ale bibliografiei eminesciene, are avantajul unui studiu serin, la obiect, care face față doar chestiunii în sine.

Holăriteore pentru înțelegerea publicisticii eminesciene este desprinderea ei de prejudecățile de epocă, care au reușit să depășească cadrul tematic și să se instaleze uneori în lucrările științifice dedicate gazetăriei lui Eminescu. De aceea procedul principal al criticului și istoricului literar este apelul la fapte, la texte, reexaminarea lor, ca și la concluziilor mostenite. În căutarea lui Eminescu-gazetarul este de acord o carte de altitudine și de opinie, în măsura în care este orice carte de studiu obiectiv și comprehensiv. Alexandru Oprea a mîrit raza cercetării aducînd în spațiul discuției și fapte care n-au fost introduse încă dinăuntru în ea. Cercetarea întreprinsă de autorii cărții în căutarea lui Eminescu-gazetarul pune nu numai un nou examen al materiei și informatiei, adesea sport, ci și o serie de concluzii noi mai conforme faptelor de care se ocupă. Refuzînd epetite și caracterizări mostenite, Alexandru Oprea nu ne oferă numai o altă altitudine și o altă imagine a temel studiului și o rînoșă în metodele metodei. În căutarea lui Eminescu-gazetarul înseamnă o întoarcere de la teorii la realități, o retragere din cîmpul frazelor generale oricît de frumoase formulate pe terenul ferm al textelor, cu alte cuvinte Alexandru Oprea nu propune nu un Eminescu inventat sau reconstituit ci unul promys de oportunitățile lui. Titlul cărții, **În căutarea lui Eminescu-gazetarul**, sugerează că o asemenea cercetare nu se sfîrșește niciodată.

M. Ungheanu

Punctul de echilibru

Urmare din pag. 1

tutul perfect din lucruri, intîlnia mișcărilor recitului fundamentale. Să urmărim, de pildă, sentimentul zborului pe diverse arli geografice: între „covorul fermeac”, acest dreptunghi care se deplasează pe desupra desfurților, și „caului lui Făt-Frumos” ce se înalță peste pășuni și virfuri de munți este o diferență esențială. Egipteni, apoi, populație de teren plat, n-au „învențuit” piramida ca expresie a pătrătului și a triunghiului? Să o comparăm cu monumentele religioase de la noi, de exemplu, unde arcul de cer se prepondează și în bolta pestelui și aproape că nu este admis. Sportul, ca și arhitectura, exprimă un spirit al locului, un sentiment specific, comun, al istoriei. Sentimentul timpului, apoi, diferă esențial; între „eternul” piramidă și „porenil” biserial din lemn este deosebirea dintre pătrat și cerc. Pătratul și cerul, și pătratul și cerul. Este o sinteză, rezultatul unor căutări îndelungi. A-i epuiza posibilitățile de combinare este utopic, precum a rezolva problema cvadraturii cercului. Jocul de rugbi, pasinea lui D. Manollescu, este mai degrabă un cavaleresc în același timp, are reguli mai multe, cere un public avizat, mai apropiat de teren (chiar mingea, ovală, aproape mai mult ovalul tribunelor de gazon). Prin rugbi pătrunzi mai adine în sondarea psihologică a jucătorilor și a jocului în general. Prin rugbi cunoașterea este mai degrabă pe un nivel mediu de unde este complicită mai departe prin trăire.

Am făcut această digresiune, sugerată și de lectura unei părți din „opera rugbistică” a lui D. Manollescu, pentru a ajunge la cartea de față care nu poate fi înțeleasă decât în raport cu o animă. El nu face literatură programatică sau propagandistică ci se găsește spontan acolo unde alții se chină să ajungă; el pornește de la universalul pe care le află verificate în particular. „Întoarcerea” la prima novelă, este un splendid mit păstoresc trăit pe viu; rădăcinii în aparență creat, provocat de povestirilor timpului; avem o întimplare reală, precută acum și aici, în care eroul intervine cu prezentimental aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în primărie. Tot convențional, eroul anunță de la început că rățacea pe țarm gîndindu-se la primii stăpîni ai acestor locuri, la ciobanii scîlți care priveau marca. Într-oare sa în „joc”, în mit, reprezintă mobilul aceluși „ilic tempore” pe care îl găsim în intr-un spectacol în care este spectator adevărat în același timp. O zi de toamnă pe malul mării, într-un loc cu păduri de măsline sălbatice, cu o turmă de oi fără cioban, un ciine care latră chemînd pe cineva în ajutor și soarele care „inecă în albastru” într-o bălă de singe. Elementele „întimplării” care o prosmănesc, a viridului acolo în vîgăună” sint definite simplu și, pe urma prezentimentului eroului, a soarelui care cere o jortă și a ciinelui care latră în mijlocul turmei de oi, cititorul își imaginează repede că va și-i vorba de o viață în

UNIREA DEZIDERAT DE VEACURI ROMÂN

ROMANIA - patria tuturor românilor (4)

„fiecare regiment — se relatea în continuare în nota serviciului de spionaj austro-ungar — constă din trei batalioane a câte două companii a câte 5 plutoane a câte 3 grupe (de câte 8 oameni și un șef de grupă). Corpul nu dispune deocamdată de artilerie și cavalerie proprie. Artileria și cavaleria sunt repartizate armelor respective din armata română. Afară de aceasta, din voluntari a mai fost alcătuit un batalion de vinători de munte (secția bicicliști, schiori, mitralieri și aruncători de mine), care a fost atașat unui regiment de vinători de munte deja existent, format din români regișteni. Acest regiment se găsește la Neamț, având drept comandant pe prințul Carol. Comandant de corp este colonel Olteanu, comandantul Regimentului 1 este Buriceanu.

Ofițerii care au intrat voluntar sînt de regulă lăsați în gradul lor, totuși timpul prizonieratului lor este luat în considerare la promovări.

Pentru a asigura promoția de ofițeri, s-a înființat pentru voluntari cu stagiu de un an o școală de ofițeri la Botoșani cu durata cursurilor de 6 luni, totuși cei care au absolvit deja o școală de ofițeri în Austro-Ungaria fac în această școală un curs de numai o lună.

Subofițerii sînt instruiți într-o școală pentru mijloace speciale de luptă de aproape; aruncare de mine, grenade de mână și arme automate franceze.

Soldatii sînt avansați numai dacă se disting în mod deosebit pe timpul de luptă. Stațiile de concentrări mai mari pentru voluntari români se găsesc la Bachmut și Elez.

La 10 aprilie, în adunarea Corpului de Voluntari, în curs de constituire, a fost propusă redactarea unui Manifest, către Guvernul provizoriu și guvernele tuturor țărilor aliate și neutre pentru a le încredința despre decizia românilor din Austro-Ungaria de a lupta pentru eliberarea teritoriilor românești stăpînite de imperiul dualist și pentru eliberarea țării. În cuvîntarea ținută atunci la adunare, voluntarul Pompiliu Nistor arăta: „Ar fi o crimă dacă nici azi nu s-ar auzi glasul nostru, dacă și acum am lipsi să ne spunem cuvîntul prin care să arătăm că războiul nostru de asemenea e în numele democrației și în numele dreptului elementar al fiecărui popor capabil de viață, de a-și hotărî singur soarta, a-și alege singur statul pe care vrea să-l formeze sau la care vrea să se alipească. Întreaga finanță noastră de voluntari trecează pe condiția dezleării „autodeterminării”, în sensul unirii fiecărui popor într-un singur stat național și independent.”

Declarația de la Darnica venea să demonstreze idealul pentru care se ridicase la luptă întregul popor român. „Astăzi, cînd noi Români — so arăta în Declarație — și celelalte neamuri subjugate, ne-am convins definitiv că nouă, ca români, nu ne mai este posibilă existența în cadrul statului austro-ungar; noi, care în limbă, în cultură, în structura socială și în întreaga noastră ființă, suntem o națiune, formăm un trup unit și nedespărțit cu toate celelalte părți constitutive ale națiunii române, cerem cu voință neîmbrăcată încorporarea noastră la România liberă, pentru a forma împreună primul esalon organizat, cuprinzînd 1.200 voluntari ardeleni, în cadrul armatei noastre, în zona din Rusia, a pornit spre frontul românesc la începutul lui iunie 1917. Iată cum descria Onisifor Ghibu trecerea trenului cu cei 1.200 voluntari ardeleni ce se îndreptau spre Iasi: „La 5/12 d.a. iată-i pe cei cu alita dor asistentă. Un tren lung, imbrăcat numai în verde, din care se desprindeau steaguri tricolore și accente de cîntece naționale... Pe peron era foarte multă lume... Se țese în piața gării, voluntarii în uniformă românească se insiră pe companii, fiecare cu steagul și divizia ei... „Valea Mureșului”, „Munții Apuseni”, „Maramureșul” etc. Vorbește căpitanul Simion Murafea care le-a dat un steag tricolor în numele românilor moldoveni ca să-l ridice în numele lor, pe turnul cetății Alba Iulia. La ulei Victor Deleu din Sălaj care a spus în numele celor 1.200 voluntari: „Jurăm să ducem steagul acesta în capitala Ardealului sau să murim în culele lui în drumul spre Alba Iulia”. A cîntat corul ardelenilor condus de Aurel Medrea „Deșteaptă-te române”, „Po-ai nostru steag”, „Vin Dorobanților”, „Pribecul”. Ele răsunau aici cu o putere extraordinară care înălța sufletele în chip miraculos... A răspuns Victor Deleu care a mulțumit pentru „forța morală pe care le-au dat-ăzi ardelenilor în drumul lor spre cea mai sublimă datorie națională”. La despărțire, cînd trenul a pornit spre Iasi, s-a strigat, „La revedere, la Alba-Iulia”.

În perioada următoare au continuat a sosi din Rusia în teritoriul liber al României grupuri organizate de voluntari ardeleni. În raportul înaintat Ministerului de război de colonelul C.G. Pietraru la 2 aprilie 1918, se arată că în total au fost organizate și trimise în România detașamente de voluntari cuprinzînd 396 ofițeri și 9721 soldați din cifra de circa 120 de mii prizonieri de origine română, adică o proporție de 8,43 la sută. Colonelul Pietraru aprecia că „Este un rezultat foarte satisfăcător și de care țara și neamul românesc trebuie să se fie mîndri. Din punct de vedere moral — se arăta în raport — am obținut rezultate admirabile, căci manifestarea aceasta puternică a fraților noștri de dincolo de Carpați, a arătat tuturor marilor noștri aliați că lupta României pentru a se uni cu țările locuite de românii de dincolo de Carpați, nu era o luptă de anexe care se hotărâse de cabinete și de diplomați, sprijinită pe forța armată, ci mai ales voința puternică manifestată de unor frați despărțiți prin vitregia vremurilor și răutatea vecinilor, de a se uni la un loc, cu toate greutățile prin care vor trece. Este aici o puternică manifestare a dreptului la viață liberă națională care a fost văzută și judecată la justa ei valoare, nu numai de ruși, dar încă, și mai ales de numeroși reprezentanți aflați în Rusia din partea aliaților noștri: francezi, englezi, italieni, bulgari, sîrbi, cehi și poloni.”

Motivul activității intense desfășurate de românii transilvăneni aflați pe teritoriul Rusiei revoluționare, ziarul „Ardealul” sublinia: „Comitetele naționale din Transilvania și Bucovina nu mai funcționează de la izbucnirea războiului... Nimeni nu mai vorbește astăzi în numele poporului nostru din monarhia austro-ungară. În astfel de împrejurări trebuia ca în locul celor rămasă sub călcîiul asupritor să vorbească românii cei liberi, aflați în Rusia și România, care sînt ca prizonieri, ca voluntari și ca refugiați. Trebuiau aceștia pentru ca Europa să știe ce voim. În acest scop s-a ales în ziua de 2 ianuarie 1918 la Odesa un Comitet național al românilor din Austro-

Momente ale epopeei naționale — relief de Gheorghe Adoc

Ungaria, care să lucreze mină în mină cu comitetele de același fel ale celorlalte naționalități pentru ajungerea scopului obștesc. Acest comitet național intra ca o secție în Comitetul central al naționalităților asuprite din Austro-Ungaria, cu reședința la Kiev.

Ziarul evidențiază faptul că „Prin revoluția rusească din 1917 și popoarele nedreptățite ale Rusiei au ajuns la slobozenie, pentru care veacuri de-a rîndul au luptat. Ideea națională și democratică a prins alți de atunci rădăcini în cer ca Europa și lumea să în cunoască că ei cu nici un chip nu se vor uni cu o nedreptate ca aceasta”. La rîndul său ziarul „România nouă”, care a apărut în locul ziarului „Ardealul”, în numărul său din 24 ianuarie 1918, a publicat o declarație privind recunoașterea dreptului popoarelor de a-și hotărî singur soarta, semnată de reprezentanții provinciilor românești. „Începînd cu ziua de astăzi — se sublinia în declarație —, în care toți românii trebuie să serbeze amintirea celei dinții uniri săvîrșite la 1859 între două țări românești noi cei de aici, politici punctului nostru de plecare, nu ne mai scotim ca pină acum ardeleni, bucovineni s.a.m.d., și nu ne mai scotim nici numai fiii aceluiași popor, ci ca cetățenii aceluiași stat unitar românesc, ca cetățenii și României nouă a tuturor românilor, cu aceleași drepturi. De astăzi înainte noi vom fi totodată ostași ai acestei României, pentru fericirea și întărirea acesteia dorim să lupte, cu orice armă va trebui... Fiecare să-și dea seama că mintura noastră este numai într-o Românie nouă a tuturor românilor. Pentru înfăptuirea acestei Românie nouă, vom lucra, pentru înfăptuirea ei vom muri, dacă va fi nevoie”.

Încă din primele zile ale războiului european emigranții români au trecut la concentrarea eforturilor proprii în vederea asigurării bazei materiale a mișcării lor naționale. La 6 august 1914, ziarul „America”, organul de presă al Uniunii Societăților Românești din America (U.S.R.A.) a anunțat deschiderea unui colet pentru „Fondul național român” din America, acțiune ce a căpătuit o amploare deosebită în anii următori, bucurîndu-se de adălușirea și sprijinul emigranților aflați pe întreg cuprinsul Statelor Unite ca și al românilor din Canada. Intrarea României în război a constituit un moment hotărîtor în mobilizarea energiilor politice, materiale și morale ale românilor de pretutindeni, inclusiv ale celor de peste ocean. Preluînd telegrama de conștientizare de stiri internaționale sau informații înscrise în publicații europene și nord-americane, gazetele româno-americane și-au informat curent cititorii asupra operațiilor militare desfășurate de armata română în Transilvania, Oltenia și Dobrogea, au publicat comentarii proprii, ample argumentate, asupra condițiilor politice care au determinat angajarea României în conflictul militar. „În fața evenimentelor istorice ale neamului”, ziarul „America” chema la 3 septembrie 1916 la unitate lansînd un apel: „Către românii americani” de a deschide pretutindeni lista de subscripții, prin toate organizațiile și publicațiile „să se pună la lucru și cu toții să ne facem datoria de români”.

În același timp s-a manifestat dorința unor români din America și Canada de a se întoarce în țara de origine, pentru a o sluji în urmărirea lor critică în care se găsea țara. Astfel mai mulți emigranți români din Statele Unite, originari din părțile Gorjului, solicitau ministrului de externe român concursul pentru a reveni „la cîștele noastre, spre a ne face datoria către țară”. Guvernul român a examinat posibilitatea de a valorifica energiile patriotice risipite în afara hotarelor țării, adresînd în acest sens, un memoriu în 1916, privind înființarea unor „Legiuni ale românilor”, subliniind importanța participării lor la operațiile militare. Documentul recomanda ca românii din America, nevoiți să-și caute existența departe de pămîntul lor strămoșesc, să se organizeze militărești pentru frontul apusean, luptînd alături de francezi, englezi și americani.”

Noile condiții politice și militare create prin intrarea S.U.A. în primul război mondial, în primăvara anului 1917, au dat impuls considerabil mișcării naționale a românilor din America și Canada. Cercurile emigranțului se sesizaseră importanța covârșitoare a implicării țării lor adoptive în conflictul, atât sub aspect ameliorării raportului de forțe militare în favoarea României și a aliaților ei, cit și în ce privește contribuția directă pe care America o aduce, pe căi politice și militare, la înfăptuirea dezideratului național românesc.

Relevînd poziția întregii emigranții din S.U.A. după declarația de război a Washingtonului împotriva Germaniei, de la 6 aprilie 1917, o gazetă românească din Ohio sublinia, printre altele: „Dacă cineva s-a bucurat pentru intrarea României în război, noi Români ne-am bucurat mai mult. Intrarea Statelor Unite alături de aliați înseamnă că și România e mai aproape de a-și vedea visul intruș și că noi, Români ardeleni, putem avea mai mare nădejde de a ne scăpa de jugul tiran care ne apasă de veacuri”.

La 1 iulie 1917, întrunită în adunarea gene-

rală anuală în Detroit, conducerea centrelor etnice româno-americane a trimis președintelui Woodrow Wilson un mesaj cu următorul conținut: „U.S.R.A. intrîndu-se în Convenția anuală în orașul Detroit, reprezentînd poporul român din Statele Unite, își ia libertatea în timpul acesta critic prin care trece țara, să vă asigure de sprijinul necondiționat și loialitatea neștrămutată către patria noastră nouă adoptivă”. Răspunsul primit de la Washington releva aprecierea pozitivă a șefului puterii executive americane față de atitudinea loială și angajarea politică a grupului de români americani.

Alături de jertfa de singe pe care numeroși emigranți români din S.U.A. înrolați în corpul expediționar american au dat-o în luptele din Franța, contribuția lor materială a fost, fără îndoială, un aspect cu o semnificație aparte în angajamentul lor general față de efortul de război al Statelor Unite. Încă de la 10 iunie 1917, ziarul „America” a lansat primul apel către românii americani în vederea participării la împrumutul public de război solicitat de guvernul Statelor Unite („The Liberty Loan”), sume depuse de societățile românești din „U.S.R.A.”, ridicîndu-se, la 18 ianuarie 1919, la 1.246.550 dolari. Primele s-au numărat așezămîntele „Biruința”, din Warren, Statul Ohio, cu 330.000 dolari, „Carpătina” din Cleveland, cu 47.300 dolari și „Plugarul Român” din Youngstown, cu 72.950 dolari. Contribuția românilor americani la împrumutul de război s-a ridicat la 5,3% din valoarea totală a „bonurilor” cumpărate de populația imigrantă a Statelor Unite, în timp ce întregul grup etnic românesc a reprezentat numai 0,2% din populația nord-americană născută în străinătate. Românii americani s-au situat, de pildă, înaintea grupului de imigranți polizi transilvăneni în vechiul Regat. Deși caracterul acestei misiuni a fost neoficial ea s-a bucurat de asentimentul guvernului român ca și din partea lui Andrews, însărcinat cu afaceri la S.U.A. la Iasi, și a ministrului Franței la Iasi, Scopul misiunii Stoica-Luceciu a fost acela de a propaga ideea unirii Transilvaniei cu România și de a pregăti organizarea unei unități de voluntari dintre emigranții transilvăneni.

Imediat după sosirea în S.U.A. printr-o scrisoare adresată secretarului de stat al S.U.A., Robert Lansing, Vasile Stoica făcea o informare de ansamblu asupra cauzei luptei românilor pentru unitatea națională: „De la sosirea ei în America, „Misiunea Patriotică Română” activează fără încetare printre compatrioții săi care au emigrat în Statele Unite din Transilvania și Ungaria. Ideea care ehidează acțiunea ei este aceea care a inspirat toate manifestările politice și militare ale românilor transilvăneni, care, în timpul acestui război, au putut totuși să-și susțină omnia, adică de a pune la dispoziția României și a aliaților toate forțele onorului nostru din Transilvania și de orînde o presiunea mîhniară i-a putut răspîndi. Ca

membru al „Misiunii Patriotică Române” și cu noarea transilvănean — continua el — am onorarea să informez pe Excelența Voastră de următoarele fapte. De la începutul marelui război mondial, noi românii transilvăneni, în număr de aproape 4 milioane, oprimăți de politica sovietică și Ungaria. Ideea care ehidează acțiunea ne va aduce libertatea și că prin lupta aliaților și a Regatului român libertatea va fi a noastră. Noi toți am avut ferma convingere că înfringerea armatelor austro-ungare și germane va însemna o nouă viață pentru poporul nostru și atitudinea noastră a corespuns cu această convingere. Românii transilvăneni, care, la începutul războiului în Europa, se aflau în țări străine și, în special în România, au refuzat să se înroleze în regimentele austro-ungare, temîndu-se că vor fi trimise în Alsacia și Galizia într-un război de asuprire. Acei dintre românii transilvăneni care erau în Transilvania și au avut norocul să treacă granița, toți au trecut în România și imediat și-au oferit serviciile guvernului român. Printre ei erau un

număr mare de intelectuali și tineri literați. Printre ei se afla și autorul acestor rînduri de informare adresate Excelenței Voastre. Cele mai multe din regimentele austro-ungare din care făceau parte și românii din Transilvania și Ungaria, cit și din regimentele cehice, fiind trimise în Galizia, Serbia și, mai tîrziu, în Italia, au predat rușilor și sîrbilor și italienilor. Românii transilvăneni din Rusia numărau, în aprilie 1917, mai mult de 100.000 oameni și acei care s-au predat sîrbilor și italienilor totalizează astăzi aproape 15.000. Cînd România a declarat război Austro-Ungariei, noi, românii din Transilvania nu am ezitat o singură clipă să ne facem datoria. Pînă azi sprijinii de acei care au fost forțați să părăsească Austro-Ungaria înaintea noastră, am făcut toate eforturile să ajutăm România și aliații”. În continuare în scrisoarea se arăta:

1. „Românii transilvăneni care erau în România s-au înrolat ca voluntari în armata română, în care astăzi se află peste 100.000 soldați și ofițeri delegați și mai mult de 1.500 ofițeri de origine transilvăneană. (Generalul Mosoiu, care acum comandă Divizia a XIII-a și generalul Dragalina, care în timpul cînd comanda armata I-a, a murit eroic, în timpul victoriei sale de la Tg. Jiu, au fost transilvăneni, foști ofițeri în armata austro-ungară).

2. Românii Transilvăneni care erau în America cînd Republica Statelor Unite a declarat război Germaniei, devenind astfel aliații noștri, s-au înrolat în mare număr ca voluntari în Armata americană. Cîinci mii (5000) de românii transilvăneni și fac azi datoria în această armată, care luptă pentru aceleași principii de libertate ca armata română din Carpații moldovenesti. Recenta declarație de război a Statelor Unite împotriva Germaniei a oferit o profundă satisfacție românilor din armata americană și le-a intensificat zelul lor pentru război; de aici înainte, ei speră să se întilnească față în față cu dușmanii ereditari ai națiunii noastre și să războie prin victoria armatelor americane, cel puțin o mică parte a suferințelor noastre, pe care ungrii, timp de secole, le-au provocat. Numărul acestor voluntari ar fi și mai mare, dacă ei ar putea să se adune într-o singură unitate, fără să fie răspîndiți printre soldații de origini diferite.

3. Imediat ce România a declarat război, românii transilvăneni care erau prizonieri în Rusia au cerut permisiunea guvernului român și rus de a intra în rîndurile armatei române. Guvernul român a încredințat pe colonelul C.G. Pietraru cu această problemă și i-a trimis în Rusia să ajungă la un acord atît cu voluntarii transilvăneni cit și cu autoritățile ruse. Din nefericire, vechiul regim rus s-au pus piedici fără rost acestui proiect care avea aprobarea cordială a șefului de Stat Major, generalul Alexeev. De la revoluție, problema voluntarilor noștri a înregistrat progrese. La 13/25 aprilie 1917, la Darnița, lângă Kiev, s-a ținut o întrunire la care au participat 1.340 delegați ai prizonierilor români transilvăneni, respectiv 223 ofițeri, 447 ofițeri delegați și 680 soldați. Această întrunire, care vorbește în numele a 100.000 români din Transilvania, Ungaria și Bucovina, dar care reprezintă părerea a 4 milioane români, a întocmit un raport asupra problemei românilor asupriți de către Austro-Ungaria; adresat guvernului rus provizoriu, Consiliul militar obligatoriu și soldaților și ambasadelor și legiților pe care i-am primit recent de la Iasi arată că această activitate a avut rezultate foarte frumoase. Cei mai mulți dintre voluntarii se pregătesc deja în România, pentru front. Datorită dificultăților de comunicații, încă nu știu numărul lor exact. La Iasi, în cadrul unor ceremonii grandioase a fost depus un jurămînt de credință în fața sefului statului.

Delegațiile noastre lucrează acum la organizarea, echiparea și transportarea acelor care încă sînt risipiți în diferite lagăre de concentrare din Rusia. Și dacă situația din Rusia se schimbă în favoarea noastră, românii transilvăneni pot crește zilnic și dotate cu tot echipamentul militar modern, vor forma o nouă forță în rîndurile armatei române.

4. Prizonierii transilvăneni români din Italia sînt de aceiași singe, au aceeași educație și au aceleași convingeri. Ei deșteaptă și sînt convins că sint gata să lupte pentru libertate și eliberarea națională.

Am onoarea să înmînez Excelenței Voastre, ca informație, o copie a raportului alcătuit de voluntarii români transilvăneni de la Darnița din 13/27 aprilie 1917 și să asigur pe Excelența Voastră că românii din Transilvania, Ungaria și Bucovina sînt pregătiți pentru orice sacrificiu, din toate țările aliate și în special din America, unde au gustat din adevăratele binefaceri ale libertății.

Declarația de război a Statelor Unite împotriva Germaniei de Austro-Ungarie a găsit mîncarea de organizare a voluntarilor români în plin avînt, astfel că la apelul președintelui Wilson din 20 aprilie, de înrolare voluntară în armata americană, românii transilvăneni au răspuns cu un număr lor a crescut în lunile următoare cu 17.000, iar introducerea ulterioară a serviciului militar obligatoriu, pentru cetățenii S.U.A. și acordarea cetățeniei nord-americane tuturor emigranților înrolați în unitățile de voluntari, la 9 mai 1918, a făcut ca numărul românilor aflați sub arme în Statele Unite, în toamna lui 1918, să se ridice la circa 32.000—34.000 soldați. Dintre aceștia, mulți au luptat în corpul expediționar din Franța, majoritatea în Divizia 37 Ohio, aducînd jertfa lor de singe la victoria aliată și în același timp la împlinirea idealului de unitate națională a poporului român.

Mircea Mușat
Ion Ardeleanu

Unitate — stemă vie

Adoaul luminii în lucrare
Cu dor s-a zidit pe pămînt
Împlinind speranța-n intrupare
Din vis de tricolor veștînt.

Adîncul de izvoare și istorii
Cu seva rădăcinii în afară
Scria prin veac o cronică de glorii
Pe arborele întreit de țară.

Dintotdeauna roua nemuririi
A strălucit cu neamul în suvoi
Că viu era drapelul înfrîntării
Purtat de fiii patriei eroi.

Întregul pe-adevăruri se durează
Pe libertatea traiului firesc
Cînd doinele prin stele-naintează
Pentru înaltul nostru românesc.

Puterea toată în unire este
În cele cite sînt și vor mai fi
Însemnele prezente să ateste
Giul de-acum spre cel ce va veni.

Pavel Pereș

Transilvanie, dorul nostru de pace

Transilvanie... iubesc munții tăi
plini de verdeață cu soarele roșu
de pe culmi

țară de coline subjugate
și pustie de furturi barbare

dorul nostru de liniște și pace
e-crescut din bușteni și întărituri de cetate.

Mihai Culman

Unirea

1. Prolog
lumina se prelinge
prin vîhreburi
de zăușdur
cocorii
taie unghiuri
de azur
un clopot
înflorêște
sonor

Cătălina Corvin

Cintec pentru Marea Unire

S-a împlinit dorința seculară
A neamului cuprins între hotare
Șaicezi și cîinci de trepte ale Țării
Eternizînd Unirea noastră Mare
Din „Decebalus per Scario” soare
Maritîm Domn Mihai ne metereze
A apărut sub sceptrul Albei Iulii
Rotîndul trup al Patriei vițeze
Carpății-au fost colanul vertebrala
Și bastion al limbii românești
Străbunilor în evuri de restrîște
Cetăți ne-nfrînte, doine și povești.
S-a împlinit voința seculară
A libertății pe acest pămînt
Șaicezi și cîinci de raze ale Țării
Lumină pentru Pace astăzi sint l...

Ion Popa Argeșanu

Pohta...

Pohta-ți ce-ai făcut-o roată
peste țară, de pe col,
măre, iot-o-nscîntată
I-Alba-Iulia-n Ardeal!

Erich Koltzbacher

*)Marea unire de la 1 decembrie 1918, Biblioteca „Astra”, București, 1934, p. 24—25.

poeme de a.i. zăinescu

Albine

Cum ne veți judeca și voi, din care parte
A cosmosului? — că sinteți într-o viață de via,
Că într-o viață de dulce voi tăceți mai departe
Și cred că doar făcea, albina, și doar colivii

Că prin voi cădem parcă pe-un nor care arde,
Că piliptoare v-atingeți de noi ca de-un prag,

Că ieșim pe cer uneori și luminile-n moarte
Negre ca și cum s-ar izbi de-un copac.

Vedeți luna-asezată felii deoparte,
Mărul lunii tăiat pin'la simburii, străvechi,
Greul clipei când raza de ochi se desparte
Și ne mutăm către alb, tot sub stele perechi

Eroul necunoscut

Dacă era-mbrăcat ca noi când l-am văzut
Și ce scria pe piatra eroului necunoscut
Cuiel, noaptea, cine i le-a scos și cum
De s-au făcut prin văi un mădular de fum?

Dacă mai erau cumva și-alte cuvinte
De față, la viața sa de mai'nainte
Plinea în două dacă cineva i-a rupt
Ce-a zis punind la loc miezu-ntrerupt?

Dacă mai avea toți nasturii pe el, e-ntrag,
Sau roua ce-o vedea a de la nori ce merg?
A fost orfan? Nepoții mai au rude?...
— Hai întrebați-mă departe, băieți,
și jucați paparuda.

Migdal

Oh, vai de păcatele tale, migdalule,
C-ai înflorit într-aiuta de fără de greș,
Vai de luminile ochilor mei când se sting
Și fierb clopote-n aenul crud ce-ai așezii

Vai de albina, de zborul lor lin ce se-astere
Și te găsește mai dinainte sărbătorii,
Cum au plins calde zăpezile ca niște lanțuri,
Cum ai ris și cu paltoare de mort la-oi tubii

Vai de păcatele tale căci nimic nu se iartă,
Miez de trănăle-ți umbli prin coajă, enorm,
Mă duce gândul la sfincși și la fața moartă,
La paradisul din care se simt izgoniți — și dom.

PREMIUL REVISTEI „LUCEAFĂRUL” LA FESTIVALUL NAȚIONAL
DE POEZIE „NICOLAE LABIȘ”, 1983

sergiu costel vaida

Turle și triunghi

Nu crezi că prea mult ai stat pe gânduri
fără ca ele să se răscăle
într-o noapte când norii sint trase
și — după ei un inger fals în zale
Pe timpla ta cloaca acestei turle
din care îți cad clopote pe dinți
și nu știți cine-ți mută dintr-un ochi în altul
icoane zdrențuite cu părinți
Dintr-o dată un dor te amină
prin blitzul întretăutului pumnal
(ești pus într-un triunghi și-un geometru
este ținut în jurul tău de-un cal)
De ochii tăi zeii beși ciocnesc pahare
și-un foșnet de cuvinte s-a prelins
prin mărul care-n gii îți stă
din pură întâmplare dinadins

Strugure

Cinstit să fie strugurele-aceste, la-ă-l:
Parcă mănincă dulce și răzbește-n noi,
Parcă se-ncheagă lum și-ngeunuchind
Ne-adeuce-aminte pururi că sintem doi.

Că din sămînța lui sămînța se coboară
Și-ar fi și-o fierărie-acum doar pentru nori,
Că de pe el pesemne noi am tras și-o scară
Și-am prins în ochi doar vuiet și scamă
de culori

Un fierăstrău de foc ce taie și nu taie,
Ne-amestecă mai mult și se răcește-n dinți,
Pulberăria lunii-n care cu mînusi de ploaie
Se umblă-nec și doar cu dor dinspre pînți

Poetul în timpul liber

Călătorea, ce să faci poetul în timpul liber?
Iși lua întregul său arbore genealogic în brațe
Și se muta cit se poate mai departe
De el și de sine.

Departa de orașele soale reci, ca într-un
hem'c'clu,
Departa de plajele norilor verzi, cu miro
De cochilii și ferestre lunatece, mari ca și
ochii
Triunghiulari ai păsărilor.

Departa de zgomote, de tristete, de furie,
Departa de crimă și de petreceri,
Departa ca și cum
S-ar fi înfășurat într-un papirus de gheață.

Și tot ce se mai putea vedea,
Tot ce se mai putea auzi de atunci
Nu era decit citirea unui zbor pe dinlăuntru
Sau poetul — nu e așa? — călătoria
din timpul liber.

Iluzie

Acum că ești liberă
Și ești frumoasă, independentă, iluzie,
Că poți umbla chiar descultă,
Ușor demodată, cochetă puțin

Și sinceră : atît cît și te pot bănu
Umerii, linia mersului aproape transparentă
Și încordarea sau pinda din ochi, o eclipsă
In care totul hotărăștii — acum

Cînd te depărtezi, cînd nu mai recunoști
Nimic și eu văd cîtă tristețe poate fi
Și într-un fulger,
Cîtă singurătate și-n el, ce lumină
imoițită — acum

Cînd n-ai mîcar of tîu nu mai sint
Și mă lovesc pretutîndeni de mine, ca orbul.

Imi pare rău

Imi pare rău prîvighetoare pentru tine,
Pentru tine țarpe imi pare rău
Pentru mine nu-mi pare de loc bine
Și mi-ar părea, poate, de-ar fi doar al tău

Nu mă mai auz, mă ascunde-o greșeală,
Nu mă mai vîd, mă înlocuiește-un blestem
Sufăr parcă mereu de-o rîspintie goală,
Sufăr de vis și pe nimeni nu chem

Tu te strășii cel puțin o și partea ta lașă
Că-ți reză crucea cu semne pe ea, de venin,
Tu tomi dulce obăvuri, taci foarte tufășă
Și mă îmbeși, prîvighetoare, ca din senin.

O țecere de fier mi degradă stî-n pîndă,
Lunecare pe frunze ce pilipie vechi
Și molotece, goale, cu linia frîntă,
Crengile stelelor imi inverez în urechi.

Unirea-deziderat de

„DESĂȘURAREA EVENIMENTELOR ISTORICE DEMONSTREAZĂ IN
MODUL CEL MAI CATEGORIC FAPTUL CĂ UNIREA NU A FOST EFECTUL
UNEI ÎNȚELEGĂRI, RODUL UNEI SIMPLE CONJUNCTURI FAVORABILE SAU
AL ÎNȚELEGĂRII INTERVENITE LA MASA TRATATIVELOR, CI REZUL-
TATUL LUPTEI HOTĂRITOARE A CELOR MAI LARGI MASE ALE POPORULUI,
UN ACT DE PROFUNDĂ DREPTATE NAȚIONALĂ, REALIZAREA UNEI CON-
CORDANȚE LEGICE ÎNTRE REALITATEA OBIECTIVĂ ȘI DREPTURILE ÎNA-
LIENABILE ALE POPORULUI, PE DE O PARTE, ȘI CADRUL NAȚIONAL CERUT
CU STRINGENȚĂ DE ACESTE REALITĂȚI. TRATATUL DE PACE ÎNCHIEIAT
ULTERIOR N-A FĂCUT DECIT SĂ CONFIRME STAREA DE FAPT EXIS-
TENTĂ, SITUAȚIA CREATĂ CA URMARE A LUPTEI MASELOR POPULARE
DIN ROMANIA ȘI DIN TRANSILVANIA, A ÎNTREGULUI NOSTRU POPOR.”

NICOLAE CEAUȘESCU

CAPITALELE UNIRII

ARAD - ALBA IULIA

De la gînd la faptă

FLORIN BĂNESCU
LUCIAN EMANDI

Arad: Palatul „Tribuna”

Să fi celătean al unui oraș din Patrie
și, fiindcă-l iubesc, să-l trăiesc și
limpușile sale, nu numai pe al tău. Să
ai norocul de a locui în chiar inimă
Patriei tale. Dar pentru asta trebuie să ai cu-
lezanța de a te împovăra cu memoria locului
și când ea e-a-ncăpătoare cu proria-ți memorie
să te lasi dus de făgăsușul amintirii care este
unul al retrării. Să nu te călăuzesci, neapă-
rat, două măsurile obișnuite ale vremii și să
nu ieși în seamă hotărârile spațiului. Dar
călăuză trebuie să-ți fie spiritul curatei dreptăți.
Indiferent dacă ești nevoit să plătești, până să
ajungi la o clipă de bucurie, prin temeri de tot
felul, prin amărăciuni și dureri pricinuite de
toate cite au fost și mai cu seamă prin neliniș-
tea renăscută pentru toate cite se pregătesc —
fiindcă în miezul acelor vremi ai vrut să ajungi,
vremea prezărilor unor mărețe fapte la care,
iată, ești acum părtaş. Și dacă ti-ai gătit cum
se cuvine sufletul, timpul la care ai năzuit te
primește, după ce ai pășit în

tesc pretenziunile de veacuri ale națiunii la de-
plină libertate națională.”
Și atunci, deodată, îți „aduce aminte” că ve-
nind aici ai întîlnit pe străzii oameni purtînd
brîtare tricolore — Garda Națională Română se
formase încă de la 1 noiembrie. Din ziar află
vesti despre organizarea gărzilor naționale la
Timisoara, Lugoj și Cluj. Mai află că e-a-alcătuit
Consiliul : Teodor Mihail, Vasile Goldiș, Ale-
xandru Vaidă, Ștefan Cicio-Pop, Aurel Vlad și
Aurel Lazăr, „naționali” și Ioan Fluieraș, Iosif
Jumana, Enea Grapini, Tiron Albani, Dumitru
Surdu și Iosif Rădoi, reprezentanți al Partidu-
lui Social-democratilor. Care Consiliul „repre-
zintă astăzi întreg neamul românesc din Unzara și
Ardeal, este recunoscut nu numai de puterile
mari ale lumii, ci și de guvernul unevres re-
volutionar”. Și, de vreme ce ai intrat în acest
„astăzi”, poți da o fugă pînă la „Comanda” găr-
zii, pe str. Eșdian, nr. 7, ca să auzi ce „porunci
noi se mai dau, ce vestii vin din comune „toți
ostășii și ofițerii români aleargă sub drapel”, s-a
restabilit ordinea... aceluia e paralizată în mai
multe locuri — Curticium, Covășint, Măndruloac”,
dar se veghează pretutîndeni asupra stării de li-

Curtea interioară a „Românului”

Există o oră prielnică, indiferent de anotimp,
adică nu are importanță dacă lumina ce se
coboară în acest sositul înțelnește zăvoda ori
floriile liliacului, rosul transfulului ori frunza se-
mîntă a castanului, cînd ceea ce te va tulbura
deste cea lumină de mîere, ea umolind cumințe
aducul dintre ziduri și trebuie să te lasi, de
asemenea, inundat înăuntrul ființei, așteptînd
să se cunoască apele de lumină, cele rămase
afară și cele care te-au născut. Cînd acestea
s-a întîmplat, poți să te îndrepti, etelnic, spre
întrearea scundă deasupra căreia serie, în fier
forjat, „Românul”. Ridici mîna și ciocănești în
neam, cerînd ziarul dimineții aceleia. Și ea poate
fi chiar a unei zile de vineri, 8 noiembrie, de
pîndă, în anul 1918, data accesului a cîtești, după
ce-ți încetează tremurul miinilor și se zvință
aburul ochilor, putînd astfel înțelege și rostul
celor tipărite pe iniția pagină. Alînd cum că
organul Partidului Național Român din Unzara
și Transilvania reapare sub etida și condu-
cerea Consiliului Național Român, supremul și
unicul for politic al națiunii române” trăitoare
pe acele meleaguri. Nașii nu s-a exprime „cre-
dinc” politic al tuturor românilor ; cumăinind
temelnic situația internă și externă, după dezbă-
terea ce s-a ținut la Oradea Mare, comitetul
executiv al partidului (care-și stabilise sediul la
Arad) constată „că urmările războiului îndrepta-

Intrare la „Românul” (tipografie și redacție).
La etaj locuia Vasile Goldiș

niște. Apoi din nou la „Românul”, stîrli
sosesse mereu. „Revoluție în Germania” („zilele
imperialismului german sînt numărate...”).
Se publică statutul Gărzii Naționale (intocmit
după cel al gărzii ardene) ; scopul — „impe-
dicarea jafurilor, omorurilor și volnicilor”, te-
ritoriul de acțiune — comitatele românești și sa-
tele cu majoritate românească (în celelalte fiind
compelenți Statul național militar maghiar), uni-
formă — oricare, fie ea și „civilă”, dar neapărat,
ca „insignie”, brîtarul tricolor cu inseriunea
Gărzii „încurțarea” — „la casa comunală (sau
alt cutare edificiu public)”, „poruncile” — se dau
prin telefon ori prin ziarul „Românul”. Și ele
se dau chiar așa, peale două dimineți poți afla
s-a mutat Comanda în edificiu „scolaei civi-
le de băieți din Dăla Ferenc, în acropola
spitalului comitatens”. Așa după ce ai putut citi
nota guvernului S.U.A. către guvernul romă-
nesc (semnată de Robert Lansing și dovedind
exacta înțelegere a situației), un apel către me-
dicii, soldații și ziaristii, ce se mai întîmplă la
Belgrad unde se poartă tratativele de pace. O-
venind iarăși ca să ceri ziarul proaspăt, lei act
de salut studentimii române din Budapesta,
de faptul că maiorul Alexandru Vlad a fost
impunitic drept comandantul Gărzii Naționale
din Arad iar generalul maior Ioan Boeriu se lăsa
conducerea Comisiei Centrale a Sfatului Militar
Român din Viena. Trebuie neapărat, în accesii
zi, să așergi la „Casa Muncitorilor” ca să tei
parte la adunarea socialistilor ardăni, să asculti,
alături de meseriași și cafele, muncitori și țărani
veniți de pe sate, ziaristii și studenții, discursurile
insuficientoare cum și hotărârile secțiunii romă-
ne a Partidului Social Democrat din Arad care-l
alege ca președinte pe tovarășul I. Costa, din
comitet făcînd parte tovarășii Leon Muntean,
Ludovic Peșter și Vasile Peșter.

Apoi, ziua cînd „Aradul fierbe de activitate
și enervare” fiindcă „toti eimt că trebuie să ouie
umărul la clădirea edificului nou și mare al
vielei noastre publice reinvale, trezind din amor-
tă și acalmia seculară a zielelor de iobăgirie”,
în curtea interioară a ziarului rîștare o cetate
de volnici, sint sosiții din Măndruloac, după ce
depu jurămîntul de credință se prind în horă și
cîntă „Hai să dăm mină cu mină” și „Destea-
băle române”. Tocmai s-a anunțat că va sosi
delegația Guvernului Consiliului Național Ma-
ghiar, condusă de ministrul Iaszi, Trimășeu ex-
ceial al „Românului” la Budapesta transmiseșse
despre pregătirile făcute pentru plecarea trenu-
lui special, stupefacția celor aflați în gară la
vederea altor „mărimi” politice pornite spre
orasul considerat a fi „capitala” (politică) a romă-
nilor din Transilvania.”
Și atunci în hora flăcărilor se prind și stîrile,
se invălmășesc versuri și cîncele, discursuri și
urle, timpul pe care l-ai cumințit cumva, care
te-a primit în ritmul lui prînde a se rotii ame-
țitor, o ia rază, trebuie să-i ordonezi iarăși
curgerea și-ți poi fireasca întrebare

De ce Aradul?

Situaț cu una dintre cele mai vechi vetre de
fară voevodatul muresan al lui Glad, una din
primele formații politice românești, semnalată
de istoricii vremii încă în secolul IX, Aradul a
rămăs, de-a lungul veacurilor, ca un oraș ce
domina o puternică și înfloritoare regiune romă-
nească. Așezat pe Mures, este dintre cele princi-
cipale de comunicație ce porneau din inima Ar-
dealului, ducînd pînă în centrul Europei, orasul
s-a detasat înecul cu înecul de celelalte țiruri
românești în această regiune, ajungînd ca pe
la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, după elibera-
rea de sub dominația turcească, să devină unul
dintre cele mai importante centre din vechiul
provinciile ale românilor din Crișana și Banat.

Odăta cu începerea secolului al XIX-lea, prin
înfîntarea Preparandiei (1812), care polarizează
în jurul său pe unii dintre cei mai importanți
cărari luminiști din partea vestică a țării :
D. Hirișcaș, Conșt. Diaconoiu-Losa, Alexan-
dru Gavrița, Atanasie Sandor, cărora li se
adăugă luptători, ca Moise Nicorău, orasul trece
în fruntea luptei de emancipare națională, militînd
pentru dobîndirea de instituții românești și a
unor conducători ridicați din rîndurile acestui
popor.

Revoluția din 1848 scoate și mai mult în e-
vidență combativitatea ardănelor care îmbrăți-
șează cu toată căldura marile idealuri ale na-
șoștilor. Treccera prin Arad a lui Bălcescu,
Magheru, Avram Iancu și a altor conducători
revoluționari, care au ținut diferiți intruniri se-
crete cu fruntașii locali a determinat autorită-
țile maghiare să-i suspecteze pe ardăni că nu-
trec ideea să înființeze o Daco-Romanie Mare,
în care să se unească toate provinciile vechii
Dacie. Către sfîrșitul secolului trecut, după în-
fîntarea memorandistilor, Aradul ajunge cen-
trul politic al tuturor românilor din provinciile
de dincolo de Carpați, datorită conducătorilor
politici de aici, care fac multă agitație în jurul
intemnițării memorandistilor, organizînd la
Budapesta un congres de protest al tuturor na-
ționalităților din cele două țări, Austro-Unghar,
și preluînd efectiv conducerea Partidului Na-
țional Român, al cărui conducători fuseseră
intemnițați.

Odăta cu apariția ziarului „Tribuna poporului”,
care din 1904 apare sub titlul de „Tribuna” pînă
la 1912 cînd fuzionează cu ziarul „Românul”,
Aradul dobîndește o și mai mare pondere în
viața social-politică și culturală a Transilvaniei,
devinînd efectiv centrul conducător al acestei
provincii. Aceasta datorită (și) faptului că în jurul
ziarului „Tribuna” se adunaseră o serie de con-
ducători de mare prestigiu ale presei transilvane : Ion
Rusu-Siriu, Vasile Goldiș, Ilarie Chendi, Octa-
vian Goga, Roman Clorgorari, Ioan Azărbiteanu
ș.a. care imprimă ziarului o mare combativitate
politică și o înaltă ținută intelectuală. Pe de altă
parte la Arad activau numeroși fruntași ai Partidu-
lui Național Român din Transilvania, ca Va-
sile Goldiș, Dr. Ioan Suciu, Dr. Ștefan Cicio-
Pop, Nicolae Oncu, Sava Răscu, unii dintre ei
reusînd să intre, în mai multe rînduri, între anii

personaje, raporturile față de acara
socială, față de muzică sau sport, sînt
privite cu o superioră înțelegere ce
nu exclude nici umorul, nici dragostea.
Fără a atinge cotele sarcasmului,
Nikita Mihalkov rămîne în limitele
unui realism aureolat uneori de nos-
talgia unor principii morale ce nu
trebuie niciodată uitate sau subesti-
mate.

Bunătața și omnia, atribuțiile func-
ciare ale personajului central sint
schitate în amănunte pline de semni-
ficație care într-o magistrală cumu-
lare oferă spectatorului o excelă tomel
devenită, în fond, subiect.

Intr-o distribuție de excepție Inter-
preți (printre care se află și însuși
Mihalkov, în rolul unui chelner) se
deszășază Noma Morokova, identi-
ficată într-o desăvîrșită partură cu
un personaj memorabil, tonic, de o
turburătoare simplitate.

Nu este deloc surprinzător faptul că
cineștutul declara nu demult : „Pentru
mine cinematograful a înțelegere ce
feste, ci viața însăși. Cu siguranță că
filmele mele au multe defecte, dar
acestea nu sint omenștii unora con-
cesii făcute conștiinței sau a unor
proștiori conștiente aduse necesită-
ților”. Va veți reviziona de aceluiaș
actor mărturisit : vizionînd sau re-
vizionînd „Rubedeniile”.

Călin Stănculescu

P.S. În cadrul Zilelor filmului sovietic,
a rulat și excelența comedie
amară Gară pentru doi (regia : Eldar
Kezanov). Printre interpreți s-a nu-
mărat același excelent Nikita Mihal-
kov, într-un rol surpriză. Să sperăm
că-l vom reviziona în curînd și într-o
nouă calitate de autor.

teatru

Soareci de apă

Părintă a vrea să dea o replică ac-
tuală unor clasice personaje (acelea
ce agonizau suspendînd „Oh, les beaux
jours !”), cei doi eroi ai piesei lui Mi-
hai Rădulescu, plecați fiind în cău-
tarea „țărîmii totalei noastre liber-
tăți” — amăgitoare, himerică aspira-
ție, se află la „capătul pămîntului”,
„la capătul puterilor”. Lupînd cu
amintirea unor umilitoare, degradante
experiențe, deveniți dresori și pro-
prietori sentimente și credințe, iluzio-
niști ai efemerului și performeri ai
compromisului, ei trăiesc într-un per-
petuum mobile ca saltimbanci ai con-
diției de instrăinat. Hăituiți, terori-
zați, îngrozii, epuizați, înfruntînd un
univers ostil și confuz, ei au ca unic
refugiu o barcă, iar ca împărțire o
măslînă. Acceptă cu chinul să-și me-
rite soarta de victime pentru că nu
sint capabili să devină călăi. Stigma-
tizati, admonestați, maltratați, ostraci-
zați, cei doi reprezintă străinilor
lipsă de omenie, dar însăși relațiile
dintre ei s-au degradat : se iubesc dar
se și urăsc, se chinute și se înjosec,
iși aruncă unul altuia acuzații, se
suspectează, se umilesc și doar în fața
primejdiei încearcă să devină solidari.

Și-au păstrat însă luciditatea și din
cînd în cînd își invocă visele și idea-
lurile — de fapt neimplinitele — le-
gate de : gustul independenței și gustul
fugii, gustul aventurii și lășității,
gustul mîndriei umane, dar și al fe-
merii de om, gustul izbăvii asupra ta
insuși, gustul înecului, al decăderii
și al întinericului. Retrăindu-și odi-
seea peregrinărilor — un drum pre-
sărat cu frauduloase treceri de fron-
teră, un drum al permanentei culpa-
bilități — eroli continuă să existe în
totală derivă : deși sufletele vălăgute
le sint sfîșite de dor, ei nu mai știu
care e calea întoarcerii acasă. Trau-
matizați de volutele contradicțiilor
aparente, animați încă de speranță și
încredere, ei au pentru o clipă impres-
ia că cel din stal, cel de pe înălțimi,
vor să se sinucidă asemeni lor și
vrînd să-l oprașcă, dau glas unei
patetice pledoarii pentru umanitate.
Patetismul izvorînd dintr-o neagră con-
diție sună impresionant...

Cu salutară maturitate, Dragoș Gal-
goșiu a știut să orchestreze textul
acestui debutant în dramaturgie (nu
și în literatură) exploataînd filonul de

autentic dramatism al piesei, elimi-
nînd puținele accente derizorii, esca-
motînd unele exprimări flagrant afo-
ristice. Regizorul a introdus un acom-
paniament eterogen, dar cu o remar-
cabilă capacitate de sensibilizare. Mo-
mente de înaltă și joasă tensiune al-
ternează paroxisticile trăiri cu seci no-
tații cinematografice. Flash-urile fre-
vente sparg convenția, dubla conven-
ția a teatrului în teatru.

Mariana Cercel, o excelentă Sarafi-
ma, fără grimă, fără fard, își supune
chipul luminii crude a reflectoarelor
dozîndu-și infinitezimul tumultul in-
terior în scenele în care mimează su-
puneră oarbă sau atrocitatea obuză,
cînd acuză sau cînd imploră, cînd e o
grație Colombină sau o energică to-
varășă de chin și speranță. Mereu cu
parul auriu învolburat și o lacrimă
în ochi...
Maestrul „Lorgnon” în interpretarea
lui Florin Călinescu, capătă complexi-
tatea unui personaj exponențial pen-
tru revolta hazardată împotriva opre-
sionii. Cu forță și precizie, în izbuc-
niri de tandrețe și violență, în cris-
pări de neuitămintă, de lășitate sau or-
goliu, tînărul actor (debutant pe sce-
na Teatrului Foarte Mic) descompune
în date fundamentale deruta insulă
lansat în primejdioasa tentativă a
evadării. Privirea grea, neagră îl ră-
mine pierdută în gol, buzele îl schi-
fează un rictus amar...

Împreună cu chitara, Nicu Alifantis
evoluează discret, muzica sa răsprin-
dită o căldură învăluitoare, un com-
mentariu liric de intensă vibrație.

Irina Coroiu

film

Rubedeniile

Explorarea universului rural în so-
cietatea contemporană a fost efec-
tuată într-o diversitate de vizioni de
scriitori sovietici ca Abramov, Asta-
fierev, Novov sau Rasputin. Abordarea
acestei tematici l-a atras și pe cunos-
cutul cineast Nikita Mihalkov (Seiva
Iubirii, Piesă nedeterminată pentru pia-
nă mecanică, Cinci seri, Citeva zile
din viața lui Oblomov), care în Ru-
bedeniile alege o clasică „felie de viață”
din existența unei țărâni.

Scenariul, semnat de Viktor Merejko,
propune o acumulare de întîmplări ce
structurează evoluția personajelor într-
un mozaic epic cu accente vesele și
triste dirijate cu virtuozitate, farmec și
finesc. Nikita Mihalkov nu fortază în
nici un moment accesul la parabolă
pentru a atrage atenția asupra valorilor
perene ale satului prezente în sub-
textul narativului cinematografic. El
rămîne convingător, eficace pentru o
demonstrație etică, printr-un realism
epurat de ambiguitatea intențiilor se-
neralizatoare, printr-un verism subtil
ce presupune sensibilitate și măsură.
Evenimentele traversează de princi-
palul personaj — Mărusia, venită să-și
vadă fiica devenită orăsană, exprimă
convergențe sau divergențe afective.
În nici un moment însă dominate de
ideea izolării, a noncomunicării.

Intr-o orchestrare pe cit de aporun-
țată, pe cit de năvnișosă pregătită a
detaliilor, locurile comune ale orasu-
lui, specificul unui mod de viață je-
lășat de valorile tradiționale ale satu-
lui, frivolitatea și excentricitatea unor

Desene de Raoul Nicoară

veacuri al poporului român

1905-1918, ca deputați în parlamentul maghiar. În sfârșit, faptul că Aradul avea o populație românească majoritară compactă, profund anxioasă în luptele politice ale vremii și bine organizată de către conducătorii locali, ridică și mai mult prestigiul orașului de pe Mureș, facilitându-i ascensiunea pe firmamentul politicii românești încă în deceniul premergător evenimentelor de la 1 Decembrie 1918. Cele două ziare „Tribuna” și „Românul”, reușesc să imprime o nouă linie directoare în așezarea social-politică a timpului, anihilând în cel puțin un deceniu vechiul pasivism politic promovat de „Tribuna” din Sibiu și „Inocentiu” cu un activism bădăcesc, sordid, înțeles de elanul unei noi generații, cea a „tinerilor oțetii”, care devin conștienți că poporul român din Transilvania nu mai are nici o perspectivă de dezvoltare în contextul vechii monarhii austro-ungare.

Natlunea era, deci, prezată. Se apropia clipa hotărâtoare.

Așadar Aradul fierbe, așteptând. În vremea asta la „Românul” se pregătea numărul de a doua zi. În ce fel de condiții? „Românul, Românul ne trebuie! Nu cunoaștem greutăți și piedici, înțelegem cărele și iar român, slova noastră după întinerea de doi ani și jumătate! Nu-l redactor, nici tipograf, mașinile au ruginit și cerneala a secat în călimară. Însă voința, care izbucnește cu o astfel de forță elementară, nu cunoaște obstacole...”, îată mărturie! Unia care scrie acest ziar, unul din cei „doi profesori”, cum se pomenește în articolul „Din zilele de azi” (și care, fără îndoială, e chiar profesorul Vasile Goldis), și mai departe: „...un tipograf-două de imprimari, românele noastre-s expeditoare, administrațiile, mii de oameni care se împătură de mii de delicat de epile abia de așezau pe băncuța pe altarul național și obstacolul pieri ca prin minune. Și tot ele pleacă la gară cu cele dintii pagini de lumină ce vor încălzi inimile ce așteaptă cu sete lumina prin glasul cărturarilor noștri”.

„Lumină!”, e nevoie de ea, și de căldură, fiindcă umbra se lăsează iarăși, frigul ar vrea să se instăpânească.

În vremea asta în Ungaria abdică, gese așteptat, Carol Habsburg și se pregătește republica. Trupele germane se retrag pe drumul Aradului. La Alba Iulia administrația a fost preluată de Consiliul Național Român.

Mai trece o zi. Consiliul dă un comunicat care „provocă toate consiliile județene (comitate) ca fără amănare să facă la Consiliul Central Național din Arad (prin telegramă, telefon, poșta ori curier) raport despre constituirea lor...”. În acest proces al luptei naționale acelei zile se presimte undă speranței.

Și trec printr-o zi, apoi, (aparent) calmă. E liniște prevestitoare de furtună! În „Românul” vezi articolul semnat de dr. Romul Balaș și un „redacțional” care vestește angajarea, în calitate de „secretar” al lui Ion Ciopotea, al lui Ion Ciopotea din temnița din Seghedin.

Ca să urmeze, în numărul 10, din 7/20 noiembrie, manifestul

Către popoarele lumii

„Natlunea română din Ungaria și Transilvania, fiindcă de veacuri a fost în luptă cu suzeranitatea, a declarat voința sa de a se constitui în stat liber și independent spre a-și putea valida nelimitat forțele sale în serviciul culturii și al libertății omenești. „Natlunea română din Ungaria și Ardeal nu dorește să stăpânească asupra altor națiuni. Lipsită de desăvârșire de orice clasă istorică stăpânitoare, natlunea română prin ființa sa însăși este intrinsecă democrației celei mai desăvârșite. Pe teritoriul său strămoșesc, natlunea română este gata să asigure fiecărui popor deplină libertate națională și organizarea sa în stat liber și independent, care va asigura tuturor indivizilor aflaților pe teritoriul său egalitatea condițiilor de viață, unicul mijloc al desăvârșirii omenești. „Anunțăm popoarele lumii această voință și hotărâre a natlunii române din Ungaria și Transilvania învoacă pe seama sa sprijinul lumii civilizate și genul libertății omenești declarat sârbătoresc, ca din ceasul acesta, oricum ar decide popoarele lumii, este hotărâtă a nerl mai bine, decât a suferi mai departe sclăvia și sîrărea. Natlunea română din Ungaria și Transilvania speră și așteaptă, că în năzduțul ei pentru libertate o va ajuta întreg neamul românesc, cu care una vom a fi de aici înainte în veci.”

Citești „manifestul” cu suflarea tăiată așa cum vor fi făcând și românii de peste muni, și cel alături, unde se vede la purta sperții, și citești cu mîndrie totodată, cum vor fi simțind și ceilalți, fără îndoială că „popoarele au glasul poporului tău. Cu admirație ascultă-l. Și bat telegrafule tot soiul de denese, zburdă telefoanele, sosește zărele cu ecouri la aueh lansat din inima Aradului. Un apel conceput de Vasile Goldis, semnat, în numele Mareșului Sfat al Națiunii Române de Dr. Ștefan Cicio Pop (ca președinte) și Dr. Gheorghe Crișan (ca secretar), dar exprimând ceea ce de atîta amar de vreme gîndea toată suflarea românească.

În același număr al ziarului înfîlșă versurile unui mare poet, DOME ȘTAN, canoer bănuț, dealtfel) unde se va petrece împloarea: „Și Bălegradul rolină privirea / Așteaptă-a! osilor alaiu / Cînd biruindu-l-nădrărea / Carpații trimbla-vor stîrea / Că fulgerind nătră ostirea / Nerăzbuțatului Mihailu...”. Alături, vestea: „Bătălia între cele dintii centre organizate”. Cîntărea, auzitea, de a gînduți satisfacerea „năzduțului” noastre era disputată de Arad, Blaj și Alba Iulia.

În oras lumea umple străzile și pietele, nimeni nu mai doarme cu toții așteaptă vestea ce plutește în aer. Și la-o, în „Românul” dimineții de 21 noiembrie, numind, cu litere de-o vîntușoare, locu ales: „cetatea istorică a neamului nostru”.

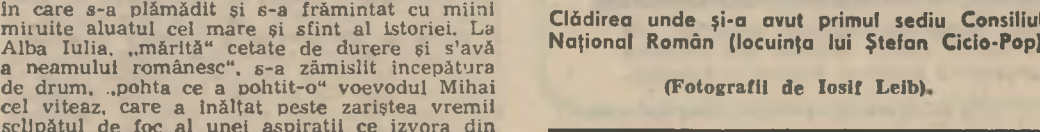
„ÎN REALIZAREA UNITĂȚII NOĂSTRE NAȚIONALE, FĂRĂ ÎNDOIALĂ CĂ BURGHEZIA, CU TOATE LIMITELE SALE DE CLASĂ, A AVUT UN ROL DE SEAMĂ, ACȚIONÎND ÎN SENSUL CERINȚELOR OBIECTIVE ALE DEZVOLTĂRII ISTORICE. TOTODATĂ TREBUIE SUBLINIAT CĂ ROLUL HOTĂRÎTOR ÎN ÎNFAPTURIREA UNIRII L-AU AVUT PROLETARIATUL, CE SE AFIRMA TOT MAI PUTERNIC PE ARENA POLITICĂ A SOCIETĂȚII, MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ ȘI SOCIALISTĂ, PRECUM ȘI MASELE TARĂNIMII — CARE LEGAU DE UNIRE ATÎT NĂDEJDEA ELIBERĂRII NAȚIONALE, CIT ȘI A ELIBERĂRII SOCIALE”.

NICOLAE CEAUȘESCU

De ce Alba Iulia?

În alfabetul Unirii întregitoare de țară și izbăvitoare de destine, litera „A” ca și în marile frontispicii din vechi manuscrite mîlinate, va rămîne pentru veacii imortabilă cu aur și pusă în chenare de dor și lumină. Cu ea începe visul și se încununază împlinirea faptelor. Cu ea la meidini, de vreme și la răscrucei de istorie se hotărîcește destinul românesc. Alba Iulia și Aradul sînt cele două vetre străbune în care s-a plămădit și s-a frământat cu mîni mîluite alături cel mare și sfînt al istoriei. La Alba Iulia, „mărită” cetate de durere și s'avă a neamului românesc”, s-a zămislit începutura de drum, „pohta ca a pohtit-o” voevodul Mihail cel viteaz, care a înălțat peste zăvoada vremii scîlpitul de foc al unei aspirații ce izvora din milioane de inimi și din strădăniuri de veac, pentru a deveni visul cel mare al tuturor generațiilor: ingeminarea pămînturilor românești într-o singură țară. De la 1600, cînd acest vis a devenit pentru o clipă adevărat de fapt, Alba Iulia a rămas pe fundalul istoriei ca o metaforă superbă, deschisă peste veacuri amare de așteptare și de nădejde. Inevitabil pentru totdauna în conștiința națională drept cetate a Unirii, ea va rămîne pentru totdauna timpurile drept simbolul înalt al celui mai înălțător vis. Alba Iulia mai era și fosta Apulum. Iar după ce în mîndra cetate intraseră triumfal ostile lui Mihail, alte osti au venit, cele ale țărănilor lui Horia, Cloșca și Crișan. Devenind, atunci, altar de jertfă. Și mai era locul unliilor lui Avram Iancu. Îndreptînd, astfel, alt alegera cit și scrigărit:

Clădirea unde și-a avut primul sediu Consiliul Național Român (locuința lui Ștefan Cicio-Pop)

(Fotografiile de Iosif Leib).

o fereastră de la etaj și apare omul care a redactat convocarea, e salutată după cuvîntul (și după fapta), apoi se cită. Răsuna „Cîntecul tricolorului” de Porumbescu. La fel la Comană da șăzîli. La fel ca în fața sediului Consiliului Național. Ca oriunde, de fapt, unde sînt români, o țară întreață e cuprinsă de aripa largă a aceluia cîntec. Cineva aduce știră că sosesse românii marinarilor din Pola — de la tîrmul Adriaticii și pînă acasă e drum lung, dar aici e nevoie de ei. Se comunică și „stărea” celorlalte Consilii Naționale. Ziarul povestește că la Viena „s-au șters de pe automobilele curții inseniile vechi. Vulturul cu două capete. Azi dinastia, pașă și vrajă, au ajuns în bătaia de joc a multimei...”. Un curioz intrăre că mai face împărțat — că și e timp pentru el! Să citească ziarul, l se răspunde. Să vadă cum se rupe starea din imperiu, cum se mișcă popoarele, să-l lase în plata domniului pe „bietul împărat”!

Amunții, apeliurile, „oficiile”, curg, se caută, iarăși, oștăși, se căută zărierii, se căută medici. Se caută oameni! „Toată suflarea românească să grăbiască la Alba-Iulia!” E bine că există „Românul”. E bine că mulți îl citește slova. Unde sînt leșile lui Apolloni care prețindem „14-20 ore de limbă ungurească pe săptămîna, față de 10-12 ore de limbă românească, în scoalele noastre popo-a-e.” Vin mesaje de peste munti. Iorga trimite „Românului”: „...primii și rostirea acestui gînd al unuia care s-a apropiat de voi...”, cerșind din mult „smerit, urmele trecutului”!

Cine mai la în seamă apeliul adresat germanilor, românilor, rutenilor și sîrbilor, slovacilor de către guvernul maghiar, cerindu-li-se, acestora, să nu strice „unitatea”? Nu se încerca, mai demult, determinarea interzicerii folosirii și a limbii germane? Nu li se recomandase evreilor să „uite” limbile idis și ebraică, ba chiar să pună la cale o reformă religioasă pentru a deveni „maghiari” cu religie mozică? Nu li se ceruse svaibor și în alte dăți să „stea alături”? Nu erau supuși sîrbii și slovacii aceluiași încercării? Și ce s-a ales? Ioan Răduț, publicist transilvănean a combătut politica de asimilare e evreilor și a pus bazele unei mișcări naționale evreiești. Svaibil și-au organizat un partid care s-a alăturat acțiunilor Partidului Național Român și Partidului Social Democrat. Acestea stabiliseră relații și cu Partidul Național Sîrbesc. Furtăși slovacilor sustinea cauza românească. Lumă discuta, „face politică”. La „Crucea albă”, la

„Istoria ne cheamă la fapte. Mersul irezistibil al civilizațiunii omenești a scos și neamul nostru românesc din întinerul robiei la lumina conștiinței de sine. Ne-am trezit și s-au născut moarte și vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți... natlunea română din Ungaria și Transilvania vrea să-și hotărască însăși soarta sa de-acum înainte, pentru ea la gură Dunății și pe drumul laiaz, unde comuță pulsul vieții economice între Apus și Răsărit, să se poată înfăptui ordinea, și neamurilor preimuitoare să li se procure tîna trebuitoră la munca binecuvîntată spre desăvîrșirea umană. În scopul acesta convocăm Adunarea Națională a națiunii române din Ungaria și Transilvania la Alba-Iulia, cetate istorică a neamului nostru, pe ziua de Duminică în 18 Noiembrie v. (1 Decembrie st. n.) a.c. la orele 10 a.m.”

În curtea interioară a ziarului e vuleț, cei adunați se potolea o clipă pentru că s-au deschis

„Cornul vinătorilor”, pe aceeași stradă a „Românului”, ba chiar în plină stradă, în locuințele lui Goldis, Cicio-Pop, Suci, peste tot se vorbește despre „chestiuni de organizare”. Întruniri la „Casa muncitorilor”. În numărul 15 al ziarului, alături de „programul Adunării Naționale”, despre „atîdinea socialistilor români”: Partidul Social Democrat Român din Ungaria este în perfect acord cu Marele Consiliu Național Român.

Zilele trec ca o clipire de fulger. Zărele își continuă îndemnul către popor: o singură țintă — Alba Iulia! Gosa răscolește inimile cu poemul „Fără țară” („Românul”, nr. 17). În numărul următor: „s-afluță extraordinară” spre Alba. Pleacă săterii, pleacă meseriași, pleacă ostașii gărzilor. Cu trenul, în căruțe, pe jos, după distanța ce o au de străbătut. Drumul se apropie de capăt. Unul din drumurile istoriei noastre. Mai prețea cineva? Nimeni. Cu toții se grăbesc fiindcă la capătul acestui drum îl așteaptă o

‘Zi de sărbătoare

Adică intruparea visului în faptă, convertirea simbolului la o realitate istorică. Dar și la oficierea acestei intrupări, arădenii au avut un rol deosebit de însemnat. Proiectul de Unire a fost alcătuit de grupul de arădeni: Vasile Goldis, Ioan Suci, Ștefan Cicio-Pop și a fost redactat de Vasile Goldis. Printre corespondenții adunați, a fost organizată de Dr. Ioan Suci, care, după ce a verificat credenționalele delegațiilor, a declarat-o „capace” de a aduce hotărîri valide. Deschiderea solemnă a acestei adunări a făcut-o Cicio-Pop, iar cuvîntarea festivă a fost rostită de Vasile Goldis. Printre corespondenții adunați, alături de venerabilul memorandist Gheorghe Pop de Băsești și episcopul Ioan Papp al Aradului.

Aradul și Alba Iulia

Doză vetre străbune în care a străfulgerat aripa celui mai înălțător vis din toată istoria noastră, și apoi visul s-a făcut faptă.

La capăt de țară, de suflet și de pămînt românesc. Aradul este de peste o mie de ani ca un for de apărare a ființei naționale, perpetuînd în istorie prezența unui popor pe care nu l-a putut smulge de pe vatra sa nici o furtună a istoriei. Drumul de la Arad pînă la Alba a fost împlinit. Fapta de veșnică dănuire.

Istoria se scrie cu sine, istoria se scrie cu foc. Se plămădește din iscodirile minții și din zboterea inimii. Se brodează cu slovele subțiri ale amintirii în conștiința generațiilor. Acolo Aradul va rămîne înveșnicit nu numai ca oras al Unirii, ci și ca locul în care se păstrează aștea vestigii importante, legate de epoca Unirii. În inima lui se află clădiri peste care mai planează încă duhul istoriei. Casele în care au trăit și au murit Goldis, Cicio-Pop, Suci. Casele în care s-au ținut ședințele Consiliului Național Român Central. Clădirea în care s-a organizat și a funcționat Garda Națională. Clădirea în care s-a redactat și tipărit „Românul”. Palatul ziarului „Tribuna”, prima gazetă din Transilvania care a reușit să-și ridice o casă proprie, înscrisă sub piatra de temelie crezul unui popor, oropsit, dar hotărît să lupte „pentru apărarea și reînălțarea națiunii române în drepturile ei istorice, pe acest pămînt străvechi românesc, pentru izbînda deplină și finală a cauzei sale și pentru stăpînire desăvîrșită și de vece a limbii, culturii și naționalității românești în aceste părți de locuri” (Roman Ciorgariu).

Crezul unui popor, fapta unui popor! Azi, privind spre fapta acestora, o putem înțelege în deplinătatea ei. Sîndindu-ne și de cercetările făcute de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceașescu: „Sutele de mil de semănături care au întărit mardatul încredințat delegaților la marea adunare de la Alba Iulia, participarea a peste 100.000 de oameni la această adunare dovedește că unirea Transilvaniei cu România nu a fost actul citorva persoane sau grupuri izolate, ci opera întregului popor, a totdauna noastre națiuni.”

Și gîndindu-ne la trezile acestea, tu, care ești un cetățean al unui oras din Patrie și, fiindcă o iubesti, și li iubesti, trăiești toate timpurile lui, care se contopesc într-unul sînzur, se cîntă, și nu uită nimeni toate cele ce tu fost, ca să li mai puternic pentru cele ce sînt și prețiat pentru cele ce vor veni.

Străbătînd o stradă a Aradului, care e orientată după drumul soarelui, și pe care și-a făcut drum istoria, să intri neapărat și în curtea interioară a ziarului „Românul”, căci vei auzi, acum cînd se prevestesc curate și sărbătorite ninsori de iarnă pașnică și frumoasă, la început de decembrie clinchet de zurgălăi. Și să-ți spuți, fericit: trec șăniile spre Alba...

Omagiu lui ONISIFOR GHIBU

Printre marile personalități ale culturii românești sărbătorim în acest an, — care figurează în calendarul manifestărilor UNESCO —, se află și pedagogul Onisifor Ghibu, fost profesor la Universitatea din Cluj, timp de peste două decenii. Apropăz în toate centrele universitare din țară au avut loc simpozion și adunări festive, care au relevat contribuția lui Onisifor Ghibu la dezvoltarea învățămîntului românesc din Transilvania și la viața culturală a țării.

În rîndul manifestărilor culturale dedicate acestui mare pedagog și cărturar, sîntuștea și simpozionul organizat de Catedra de pedagogie-psihologie a Universității din Bănești împreună cu Biblioteca Centrală Pedagogică în ziua de 18 octombrie a.c. Cu această ocazie, s-a desăvîșit și o expoziție care prezintă aspecte din viața și opera acestui remarcabil pedagog.

La lucrările acestui simpozion — deschise de prof. univ. dr. doc. Iosif Tripsa, secretar de stat în Ministerul Educației și Învățămîntului —, au participat academicieni, cadre didactice din învățămîntul superior și medii, cercetători științifici, studenți.

Lucrările lui O. Ghibu au avut un caracter militant: el a fost un luptător pasionat pentru marea Unire — realizată cu 65 de ani în urmă —, pentru sărărea drepturilor poporului românesc din Transilvania, pentru organizarea școlii românești și pentru o „pedagogie românească”, încă de la începutul activității sale. O. Ghibu a susținut teza caracterului național al educației și al școlii. El a fost un mare patriot — dar niciodată sovîm —, mîlîndu-se pentru dezvoltarea, prin școlile de conștiință națională, în lupta lui permanentă pentru întărirea unității spirituale a poporului român, și a încercat să creeze un sistem unitar de educație, ca mijloc de unificare spirituală a românilor.

Expoziția — organizată la sediul Bibliotecii Centrale Pedagogice — prezintă momente din viața și activitatea lui O. Ghibu, ilustrate prin manuscrise, cărți și reviste, fotografii, fisele de acte oficiale și scrisori primite de la mari personalități ale vremii.

Centrul de interes al expoziției îl constituie opera pedagogică a lui O. Ghibu, reprezentată de cele mai semnificative studii și articole apărute într-o perioadă de peste o jumătate de secol.

Vizitînd expoziția, atenția îți este atrasă de la început de bustul lui O. Ghibu, operă sculpturală de Nina Ilie, iar voga marele pedagog — împotriva pe bandă de mascofetoni — te urmărește de la o vitrină cu expozate la alta, făcîndu-te să-ți simți și mai mult prezența.

Prof. A. Lauterant
Directorul Bibliotecii Centrale Pedagogice

REVISTA REVISTELOR -MANUSCRIPTUM- 3/1983

Ass cum ne-a obisnuit revista Manuscriptum este si de data aceasta la o înaltă cotă de înălțare și diversitate. De altfel, trebuie să recunoaștem că încă de la întiul număr această revistă își are matca ei proorie în care curge maiestuos. Nu există nici un număr neinteresant din Manuscriptum și iată că își apropie vîrsta de cincizecete ani... Lucrul acesta dovedește că mîntirea culturală lăsată de mari bădăci ai sîruiității românești este încă inecutabilă și la ea, de ce să fim modesti? adăuș și contemporani. Oare nu sîm semnificativ faptul că număr de număr Manuscriptum a tipărit din Eminescu, încă cea mai bozată mină în penite de aut a sîruiității noastre?

Deci și în acest număr, înedite din Eminescu. Apoi, în ordinea sursurilor, prezentăm a lui Lucian Blaga. „Țara noastră, pe care o iubesc mai presus decit orice...”, înedite din Arghezi și Ion Barbu. Găsim apoi, două piese de teatru necunoscute, datorate lui Nicolae Iorga (Doamna Azevanu) și Radu Stanca (Rege, preot și profet), precum și noi capole din Romanul adolescentului mlop de Mircea Eliade. Încă alte materiale, privindu-l pe Vladimir Streinu, Matei I. Caragiale, St. O. Iosif, Al. Philippide și alții ne întimpîniți în acest număr. Două contribuții ni se par totuși ieșite din comun: mai întii paginile înedite din lucrarea filosofică a lui Camil Petrescu aflate în păstrarea bibliotecii Vaticanului, Doctrina substanței (cu un comentariu de Constantin Noica) și un supliment hore texte, oarecum exhibiționist, tras cu prietele centenarului Hurmuzachi care-l are printre „editori” și pe distinsul poet Nichita Stănescu, după cum se poate citi în colofoanel respectiv.

Un dialog între Edgar Panu și Paul Cornea desore cartea lui Ion Istrate. Barocul literar românesc, interesant altfel, denotă o prea mare timiditate a primului, recunoscut ca un exeget al barocului în general, incheie acest număr, fără a mai pomeni rubricile de rutină, și ele, ca totdauna, la obiect.

Pacat că această revistă e prea scumoa și deci nu-și poate spori tirajul și astfel să ajungă în mîlîne cit mai multora. (Gh. S.)

P.S. Revista Manuscriptum a acordat premiiile pentru editii de acest an: Marta Anineanu pentru editia Vasile Alecsandri și mentiiu editorilor Istoriei Literarului, lui G. Călinescu și Getica lui Vasile Părvan. Parcă acestia din urmă li se cuvenea mai mult!...

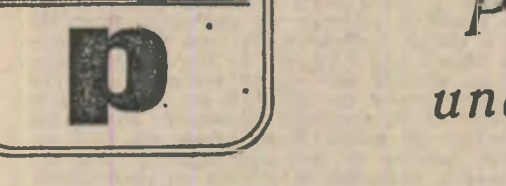
Gh. S.

Premiul Perpessicius — 1982

Sîmbătă, 22 octombrie a.c., în Rotonda Muzeului literarilor române a avut loc tradiționala festivitate anuală de decernare a premiului „PERPESCIUS”, al revistei „Manuscriptum”. Jurii, compus din acad. Șerban Cioculescu, președinte, Zoe Dumitrescu-Busulenga, Constantin Ciopraga, Paul Cornea, Nicolae Manolescu, Aurel Marin, Al. Oprea, Edgar Panu, Dimitrie Păcurariu, Al. Piru, Dan Simonescu, Mihail Ungheanu, Ion Viad, a acordat, în urma numărării voturilor, Premiul „Perpessicius” al revistei „Manuscriptum” pe anul 1982, Vol. V.

ALECSANDRI, OPERE IX, Corespondență, Editura „Minerva”, ediție îngrijită, traduceri, note și indice de Maria Anineanu.
Totodată, jurii a acordat cite o Diplomă de onoare volumelor: G. CĂLINESCU — Istoriile literarilor române de origini pînă în prezent, Editura „Minerva”, ediția a II-a, revăzută, adăugită și prefațată de Al. Piru și Getica. O protoistorie a Daciei de V. PĂRVAN, Editura „Mediterranean”, ediție îngrijită, note, comentarii și postfață de Radu Florescu.

plastică

Portretul unei păsări

Variatiunile pe aceeași temă dau în fond marea capacitate de invenție a unui artist. DOME ȘTAN, canoer bănuț, dealtfel) unde se va petrece împloarea: „Și Bălegradul rolină privirea / Așteaptă-a! osilor alaiu / Cînd biruindu-l-nădrărea / Carpații trimbla-vor stîrea / Că fulgerind nătră ostirea / Nerăzbuțatului Mihailu...”. Alături, vestea: „Bătălia între cele dintii centre organizate”. Cîntărea, auzitea, de a gînduți satisfacerea „năzduțului” noastre era disputată de Arad, Blaj și Alba Iulia.

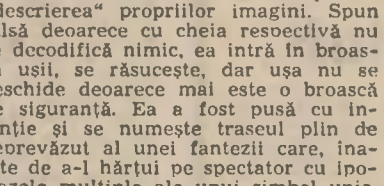
În oras lumea umple străzile și pietele, nimeni nu mai doarme cu toții așteaptă vestea ce plutește în aer. Și la-o, în „Românul” dimineții de 21 noiembrie, numind, cu litere de-o vîntușoare, locu ales: „cetatea istorică a neamului nostru”.

Care-Nu-E visează să nu mai fie un vis. / Nimeni nu e multumit, niciodată, nicăieri / Cum vrei oare ca lumea să meargă bine / În condițiile astea? /

Am citat textul deoarece este limpede că el ar fi îndemnat la o ilustrare românească, cu elemente de spectacol vizual însoțit și eventual cu un oarecare respect pentru tipologii intrate în uz. Am vaga impresie că Done Stan a încercat să tragă privi-

muzică

torul în capcană propunînd de fapt textul literar ca o cheie falsă pentru „descererea” propriilor imagini. Spun falsă deoarece cu cheia resoziată nu se decodifică nimic, ea intră în broască usil, se răsucește, dar așa nu se deschide deoarece mai este o broască de siguranță. Ea a fost pusă cu intenție și se numește traseul plin de neobvîzî al unei fantezii care, înainte de a-l hărțui pe spectator cu ipostazele multiple ale unui simbol unic, l-a hărțuit pe creator.

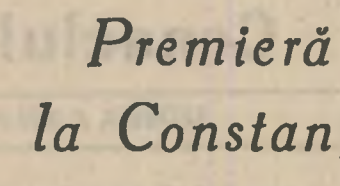
Grigore Arbore

muzică

Teatrul Liric din Constanța, alegînd opera Pădurea vulturilor de Tudor Jarda pe un libret de Corneliu Rusu și Pompiliu Gilmanu, face opțiune repertorială de indiscutabil interes contemporan. Pădurea vulturilor, lucrare importantă în ceea ce privește orientările compozisticii românești de după Eliberare, este o operă inspirată de lupta comunistilor, a tînturor românilor conștiințe de amenințarea fascismului, luptă petrecîndu-se în condițiile ilegaliității și îmbrăcînd cele mai variate forme de rezistență socială și națională. S-au scris, în muzica românească, opere și balet inspirate din lupta muncitorilor împotriva pericolului fascist; opera Pădurea vulturilor propune o altă latură a acestui complex fenomen social-național — lupta oamenilor simpli de la țară împotriva celor avuți, puși în serviciul puterii stăpînitoare, simpatizantă sau aliată pe față a fascismului. Prin accentuarea subiectului, prin realizarea profesională de categorică marcă (reamintînd aici că limbajul muzical al lui Tudor Jarda este caracterizat printr-o recurgere la fol-

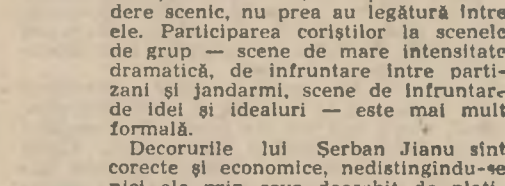
muzică

clor în ceea ce aceasta are caracteristic, modalismul și melodicitatea, sugestiile preluate fiind continuate însă în direcția unei intense prelucrări a laturii melodice; din acest punct de vedere, melodismul acuzat al partiturilor compozitorului clujean se potrivește excelent cerințelor teatrului liric, privite în direcția continuării a liniilor tradiționale ale operii, înalturate și desăvîșite de opera de tin italian), lucrarea se înscrie așadar printre lucrările de importanță ale compozisticii actuale românești.

Viorel Crețu

muzică

se poate lega, frește, separîndu-se în bucăți scurte care, din punct de vedere scenic, nu prea au înălțura între ele. Parăciparea coristilor la scenele de grup — scene de mare intensitate dramatică, de confruntare între partizani și jandarmi, scene de confruntare de idei și idealuri — este mai mult formală.

Viorel Crețu

Lucian Blaga și întoarcerea Ardealului în istorie

Urmare din pag. 1

la Iul Sofronie, răscoala lui Horia, luptele lui Avram Iancu pentru apărarea Munților.

Spațiul Mioritic a apărut în 1936. După patruzeci de ani, în 1936, Lucian Blaga termină în acestu o nouă lucrare, Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea, apărută postum, în 1966, și care ar fi putut fi intitulată **Întoarcerea Ardealului în istorie**, deoarece ea conține, sub un anumit aspect, meditația din „Spațiul mioritic Transilvanic”, „boicotul istoric de către românii din Transilvania, examinând mai pe larg două dintre importanțele leștri din acest boicot, în secolul al XVIII-lea, mișcarea din 1759 a călugărului Sofronie și răscoala din 1784 a lui Horia, Cloșca și Cătan, și abstracțiunile „proletarilor” pentru a apăra „autonomia sărăciei lor”, dar și livrea fenomenelor noi care marchează efortul de a curma „retragerea din istorie”, de a răsi și de a folosi armele necesare în lupta pentru asigurarea revenirii romanilor din Transilvania în situația de fațtărilor la propria lor istorie. Este grațior faptul că cercetind semnificațiile mai profunde ale ideii romantizării începând cu Inochentie Clain, Lucian Blaga subliniază că: „Ideea romantizării și ideea continuității dobîndesc (...) în ideologia lui Inochentie Clain, conștiința națională și funcția ei nouă, pe care ele nu le avuseseră la scriitorii moldoveni: aceste idei devin în concepția transilvanianilor din secolul al XVIII-lea arme de luptă politică.” (p. 97). Deasemenea, Blaga constată că iluminismul românesc din Transilvania începe la începutul secolului al XVIII-lea și începe să opună concepției feudale, învechite, de „națiune” (cu sensul de comunitate juridică privilegiată), conceptul modern de „națiune”, întrupînd conștiința de neam și doborînd orizontul conștiinței naționale mar mar în marea și în lupta pentru istorie și în configurarea ritmurilor istorice mai largi ale părții de lume în care i-a fost hărăzit să trăiască, căci, oricît de atrăgătoare ar fi metafora lui Lucian Blaga despre un popor care intră într-un moment vitreg, „națiunea” nu este o funcție închisă de uriașele păduri de vîlviță și de fum stîrnite în jurul său de popoare războinice care își căutau sălășe mai prielnice, fiind și ele impuse de pohanii de războinic și mai aspri, se retrage din istorie, hotărît să-și boicoteze, așteptînd pentru doborîndu locuștii să-și facă procesul nu poate și nu a putut avea joc. Căci istoria nu este numai succesiunea plină de orori (de fală și semnețe dăa vrei) a unor ciocniri sîngerose, a unor planuri de cucerire, de dobîndire a unor pămînturi, de cucerire a unor munte și a unor înfricoșătoare, pe care **Hronica lui Sîncai** le consemnează într-un poem plin de minime și de un vag sentiment al vanității, an de an. Ea este și munca necurmată a unui popor pentru a-și asigura cele necesare existenței sale, pentru a-și evoluția istorică și limbii, orice vîrteje ar săsi asupra lui furtunile lumii.

De această istorie adevărată — istoria reproducerii și dezvoltării vieții prin muncă, a progresului treptat prin perfecționarea ei, a apărării, păstrării și consolidării pe neîncetat a liniei evoluției istorice și lingvistice, caracteristicilor și năzuirilor unei societăți — nu se poate retrage nici un popor fără a renunța la însăși existența sa. Si nu s-a retras nici poporul român decît din istoria oficială, din cea menționată în hronica oficială în România. Pentru a fi exacti, trebuie să constatăm că nici din această istorie „oficială” poporul nostru nu s-a retras de bună voie ci a fost expulzat cu forța, printr-o serie de mișcări succesive, care i-au răpit treptat toate drepturile în adevărata istorie a muncii pe rupe, pentru folosul altora, transformîndu-l în plebe tolerată în propria lui țară.

Procesele socio-economice care au schimbat situația astfel simoniacă au durat peste trei secole, căci, așa cum a demonstrat Ștefan Păulescu în **Viteazul Transilvan**, destrămarea obșturilor românești și feudalizarea deplină a Transilvaniei nu era încheiată nici la sfîrșitul secolului al XIII-lea. Așa cum se poate constata din documentele vremii, pînă în secolul al XVII-lea discriminările existente în România erau de ordin social-economic și aparțineau privilegiilor nobililor, patricienilor sași și căpeteniilor militare ale secolului și asigurînd condiții pentru exploatarea fără frînă a iobăgimii de orice neam și fi fost. Această realitate explică unitatea de fapt dovedită în marile răscoale din 1437 și dovedită de fapt în 1437-1438 și de altă parte, de teoriile de țărani români și maghiari, frății lor nezdruccinați, moldo-firesc cum au acționat umăr la umăr și și-a vărsat sîngele împreună. Nici chiar alianta de la Căpîlna, încheiată după înfrîngerea răscoalei din 1437 și dovedită de Carpați există o importantă pătură degețioasă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Cele dintii legi care li pecelesc pe românii din Ardeal și ierarchia sint furtive de principii Transilvaniei după prima Unire a țării românești înfrîngîndu-se de Mihai Viteazul, cînd aristocrația feudală descoperă cu spaime că între valahii stăpîniți de ei și cel din Moldova sau Tara Românească nu există nici o deosebire și că rîndurile celor din dincolo de Carpați există o importantă pătură degețioasă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

Trecerea la această politică de intrinsecă apăsătoare națională, exorinind teama feudalilor din Ardeal de adevărata conștiință și de adevărata naționalitate, înfrîngîndu-se spre unirea romanilor de dincolo și dincoace de Carpați, este o etapă deosebit de importantă și deosebit de durabilă care are ca pot ivi oameni politici și căpetenii fixate în legi cum sint faimoasele **Approbate** cărora li se adăuga ulterior „măsurile” Inochentie Clain, care constată în Ion Lungu în temeinica sa carte despre **Scoala ardeleană** — „transformare pe români în „dusmani launțici” ai propriei patrii, fapt fără precedent în istoria omenirii”, putîndu-se spune că „primul regim de apăsătoare înfrîngere a răscoalei românești din Transilvania de către clasele dominante feudale din acest principat”.

cesităților de a lupta pentru dreptul la viață, de a pune capăt „retragerei din istorie” și de a căuta armele cele mai potrivite pentru întoarcerea în vîlmășagul istoriei ca necesitate de a găsi calea supraviețuirii.

Folosind datele oferite de documentele istorice despre starea deosebit de grea în care a fost astfel împinșă iobăgia din Transilvania, Lucian Blaga deluștează un tablou sumbru în fundalul căruia se conturează disperarea și obligăria ineluctabilă de a lupta cu orice preț împotriva stărilor existente pentru că ele înseamnă moarte inevitabilă. „Prin abateri de la coduri și regulamente se ajunge la starea de nedreptăți ca iobăgii roboteste neconținți, primăvara și vara, vară și toamnă, avînd doar iarna cite o zi pe săptămîna disponibilă pentru Nobilii în chestiune interpretat legea în sensul că obligau pe iobagi să-și robotestească 4 zile pe săptămîna cu brațele și 3 zile cu vitele, incit pentru nevoile lor iobagii nu mai aveau disponibilități nici o zi” (p. 85).

În situația existentă populația românească din Ardeal nu avea decît o singură cale. Nu ceea cuprinsă în titlu unei cărți, de altfel valoroase, a unui cercetător maghiar meritos al relațiilor româno-ungare, I. Toth Zoltan, ideosebi în secolele XVIII și XIX, **Az erdely román nacionalizmus első szazada, 189-1792**, Budapest, 1946, adică „Prima etapă de naționalizare a românilor ardeleani, 189-1792”, cî: lupta pentru supraviețuire. Căci ceea ce au încercat să facă românii din Transilvania nu a avut în răstimpul examinat nici o trasătură — atribuită indeosebi conceptului de naționalism, aut în limba Română cît și în cea maghiară — de ideologie și politică a burgheziei în problema națională, care susține interesele burgheziei ca interese ale întregii națiuni, instigînd la ură națională, la aspirarea aior națiuni sau a minorităților naționale” (Diploma politică al limbii române, 1975, 800).

Un astfel de titlu, dat unei cărți destinate unui public mai larg, poate surzi răstălmăciri, deși, după cum se știe, „În dezvoltarea socială, caracterul și rolul naționalismului este diferit, în funcție de condițiile istorice. A avut un caracter purtînd împotriva naționalismului european de la feudalism la capitalism, contribuind la dezvoltarea conștiinței naționale, la formarea națiunilor și a statelor naționale.” (Mic dicționar filozofic, ed. II, 1973, p. 389).

În perioada analizată este întîlnit un naționalism care împingea la discriminări necunoscute în Europa, nici măcar în timpul **Approbatelor și Compilatelor**, mărind nu numai o deplină negare a drepturilor unei populații dar și a încadrării ei printre cetățenii țării în care trăiește.

Ținînd seama însă de caracterul fîiș național al măsurilor discriminatorii cuprinse în **Approbate și Compilate** lupta împotriva lor nu putea duce decît la o transformare a conștiinței de neam într-o conștiință mai puternică: „Dacă pînă la **Approbate și Compilate** românii nu se simțeau încă ca un popor, în perioada analizată este întîlnit un naționalism care împingea la discriminări necunoscute în Europa, nici măcar în timpul **Approbatelor și Compilatelor**, mărind nu numai o deplină negare a drepturilor unei populații dar și a încadrării ei printre cetățenii țării în care trăiește.”

Din acest prag al dezvoltării supraviețuitor a unui neam adine înfrîngîndu-se la viața veșnică, din necesitatea de a fiuri arme pentru recucerirea locului său în istorie, a apărut Scoala ardeleană. Așa cum spune Lucian Blaga spre sfîrșitul cărții sale **Închinate acestor „întoarceri în istorie”**, „secolul al XVIII-lea este pentru românii din Transilvania un secol de „trezire”, pe diverse planuri de viață... Sub raport ideologic procesul de „trezire” își găsește în secolul al XVIII-lea culminația în opera scriitorilor „Școlii ardeleane” (p. 227).

Această „revenire a Ardealului în istorie”, fundamentarea complexă a conceptului despre modelatori cum sint originea, limba și obiceiurile și transformarea ei în armă de luptă politică deschid îndelungatul proces al luptei de eliberare națională și socială din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș. În această luptă de înfrîngere a stărilor de neam, urmărind obiectivele emancipării naționale și sociale, iar în cele finale a susținut — prin programe politico-culturale adecvate condițiilor locale și posibilităților realist și lucid campanii — necesitatea obiectivă a dreptului național-teritorial în Transilvania la autodeterminare, de participare la făurirea unității statale a tuturor romanilor. În acest larg proces de evoluție istorică se împletesc toți factorii vieții materiale și spirituale ale poporului român pînă la înfrîngerea obiectivului final: Marea Unire de la 1 decembrie 1918.

CONFABULE

* **Nici nu vreau ce să știu
Nici nu vreau ce să văd
numai o pasăre albă
cu două lucruri înghete în ochi
sau o pasăre gri.**

Julian Neacșu

PSEUDO-CULTURA PE UNDE SCURTE (XLII)

Negații: Eminescu „un sub-Lamartine”

În sfîrșitul lui de a încerca iremediabil ierarchie și de a nega din literatura română tot ce este esențial, grupul „Europel libere” nu a cruțat în materie de valori mai nimic din ceea ce se putea, fie și cu riscul rușinii vesnice, ataca. S-a observat, cred, cum rînd pe rînd Nicolae Iorga a devenit, în optica lui Virgil Ierunca, „un profet ambiguu”, cum din Camil Petrescu nu a mai rămas decît simpla formulă de „Stendhal cabotin”, cum Mateiu I. Caragiale a fost, prin ordinea Monică Lovinescu, desconsiderat. Însă anarhia nu s-a oprit aici, ci a continuat înainte pînă la propriile care, în condiții normale, ar fi fost cu greu de întrevăzut. Intuiți și cel mai scandalos dintre atacurile la valori comise de grupul parizian este, hotărît, acela împotriva lui Eminescu. Nu e vorba, într-un tablou al „traditiei” românești, exclusiv avangardiste și negaționiste, precum este acela prelucrat de „Europa liberă”, Eminescu nu avea loc și încurca, pentru diversivitate, multe scoteli. În plus, a lăsa pe Eminescu la locul său și a face din Ion Părvulescu „un mare poet” — astfel această nici nu mai gîle bine românește — putea să creze brusc o complicitate înolăvitoare care ar fi adinți, în baza simplului comparatîi, distanța galactică între genul și nulitate.

Pe scurt, ideea ar fi că Eminescu nu e, val, un poet „universal”. Asupra „universalității”, înșurubîndu-se, s-a spus că „universalitatea” este un termen care duce — în formă și timp — de la Eminescu la Brăncuși este un drum de soartă și răsplăt. **Cu Eminescu am scăpat prilejul adevărat la universal pentru că poetul, oricare și oriunde ar fi el, năsturește, făpîndu-se, în sine, un cuvînt. În cuvîntul, atunci cînd n-are feritarea să fie cîntat (descriind) într-una din limbile oficiale ale pămîntului, rămîne plîpînd și particular în cerul strîm al neamului pe care-l slujește.** Așa se face că dacă pe românește Eminescu atinge înălțimii proprii lui Holderlin, tradus în limba străină își pierde țările sensului. Vîna e a cuvîntului și a tanelor închise în el. La început a fost numai cuvîntul și cî blestemul înșingurării lui. Poezia e pînă la urmă o seamă de cuvînt — una singură — unde nimic și nimeni nu poate converti cuvîntul la altceva decît ceea

CUMPÂNĂ Doi stîlpi

De-afita
alergătură
cîmpul tot
e-o arătură
c-o apasă
să semănă soartă
de cuc —
cite-un cuib
la cite-o zare
s-aibă loc
de-nsingurare.
Cînd lună veacul
născut
să credem că zbiră
cucul
cînd se sparge
Din area
cucule
tu plîngi în ea
nu te-ade
nimenea
te aude
numai vîntul
cînd-a-n-singurare
Pămîntul
cînd era moale
Pămîntul
cînd era tare
Cuvîntul.

George Alboiu

Ficțiunea și realul

Urmare din pag. 1

Talenta natural este ca urmate pus să se exprime într-o formulă epică sofisticată, adică cînd de fapt i se potrivește, credem, o modalitate mult mai simplă și mai obișnuită.

Cartea e construită în „terase” de zigurat, cu secțiuni introduse nu fără ironie, intr-adevăr prin titluri latine (De casibus virorum illustrium, De claris mulieribus, De probatione spirituum, etc.), în contrast cu condiția personajelor și cu evenimentele. Acolo unde funcționează ironia, intențiile prozatorului se împletesc. Pe de altă parte, autorul creează o rezolvă „complexă provincie” prin recursul frecvent la referința livrescă — personajele din redacție sint doar absolvenți cu diplome universitare. Efectul nu este întotdeauna fericit, ca în trimiterea la „poveștea papel din Anvers” (1).

Construcția cărții se susține pe principiul emis de Man, al gradului realului și imaginatului. „Realul unu este ceea ce se întîmplă cu noi și cu cei din jur. Realul doi este ceea ce se povestește despre ce li se întîmplă altora. Realul patru, care e și imaginat unu este ceea ce se scrie despre ce se întîmplă, astfel ca imaginea finală să fie una pozitivă. Imaginarul doi este ceea ce se vorbește despre ce s-a scris și se compară datele. Imaginarul trei este ceea ce se scrie despre ceea ce se întîmplă altora, să zicem piese de teatru, filme. Imaginarul patru: unde se descrie o realitate existentă de către un personaj inexistent, cazul profesorului Mathei Pănzaru...”

Paul Eugen Bancu are simțul farsel, al grotescului mai mult de situație decît de caracter, al fabulosului cotidian rural, în care modelul este același ca și pentru fragmentele de teatru (episodul cu secarea lazului, moartea lui Nică a țării, cele două babe din Vancu).

Construcția cărții se susține pe principiul emis de Man, al gradului realului și imaginatului. „Realul unu este ceea ce se întîmplă cu noi și cu cei din jur. Realul doi este ceea ce se povestește despre ce li se întîmplă altora. Realul patru, care e și imaginat unu este ceea ce se scrie despre ce se întîmplă, astfel ca imaginea finală să fie una pozitivă. Imaginarul doi este ceea ce se vorbește despre ce s-a scris și se compară datele. Imaginarul trei este ceea ce se scrie despre ceea ce se întîmplă altora, să zicem piese de teatru, filme. Imaginarul patru: unde se descrie o realitate existentă de către un personaj inexistent, cazul profesorului Mathei Pănzaru...”

Aceasta este o cheie a cărții, aflată către începutul ei. A doua cheie este alegoria Ziguratului, plasată spre sfîrșit. Grație realului absolut și ale imaginatului absolut, exploatate în construcția romanului, introduc o anumită complexitate, care complică lectura sofisticînd inutil materia epică și lipsind-o de propriile premise, care i-ar fi fost de ajuns. Metafora Ziguratului rezumă, în două cuvînturi, conținutul și scopul cărții. Silviu Remeșan este adomestec un bănuvînt de un superior, spre a lua act de propria experiență. După lecția Ziguratului din ficțiunea lui Man — episod oniric cu rol de născătoare exemplară, unul dintre „sertarele” romanului — urmează lecția corindamentului social, a intrării în ordinea propriei existențe, pe care o primește Remeșan, odată cu avansarea. SR este somat să decidă, să-și abandoneze complexele și neîmplinirile, să-și asume o responsabilitate. Ceea ce li se impune în planul socialului, pe cît de teratologic, se condamnă în planul biologic, prin născerea copilului său. Nehotărîtul, derutul SR este obligat să se maturizeze profesional și uman, să decidă între staturile realului. Lecția lui Silviu Remeșan este poate una pe care autorul nu și-a dăruit, după complexitate, cărții și căutînd, din confuzii de tot felul într-o realitate care în ultimă instanță este ceea care se vede în jurul Ziguratului și pe care mulțimea o neosecote în nebunia ascensiunii. Ceea ce nu trebuie văzut ca o pleoșteră a realului pînă la plătirea lui al „realității”, ci doar o înțelegere a propriei rosturi și a necesității cu toate contradicțiile acestora.

PSEUDO-CULTURA PE UNDE SCURTE (XLII)

Negații: Eminescu „un sub-Lamartine”

În sfîrșitul lui de a încerca iremediabil ierarchie și de a nega din literatura română tot ce este esențial, grupul „Europel libere” nu a cruțat în materie de valori mai nimic din ceea ce se putea, fie și cu riscul rușinii vesnice, ataca. S-a observat, cred, cum rînd pe rînd Nicolae Iorga a devenit, în optica lui Virgil Ierunca, „un profet ambiguu”, cum din Camil Petrescu nu a mai rămas decît simpla formulă de „Stendhal cabotin”, cum Mateiu I. Caragiale a fost, prin ordinea Monică Lovinescu, desconsiderat. Însă anarhia nu s-a oprit aici, ci a continuat înainte pînă la propriile care, în condiții normale, ar fi fost cu greu de întrevăzut. Intuiți și cel mai scandalos dintre atacurile la valori comise de grupul parizian este, hotărît, acela împotriva lui Eminescu. Nu e vorba, într-un tablou al „traditiei” românești, exclusiv avangardiste și negaționiste, precum este acela prelucrat de „Europa liberă”, Eminescu nu avea loc și încurca, pentru diversivitate, multe scoteli. În plus, a lăsa pe Eminescu la locul său și a face din Ion Părvulescu „un mare poet” — astfel această nici nu mai gîle bine românește — putea să creze brusc o complicitate înolăvitoare care ar fi adinți, în baza simplului comparatîi, distanța galactică între genul și nulitate.

Pe scurt, ideea ar fi că Eminescu nu e, val, un poet „universal”. Asupra „universalității”, înșurubîndu-se, s-a spus că „universalitatea” este un termen care duce — în formă și timp — de la Eminescu la Brăncuși este un drum de soartă și răsplăt. **Cu Eminescu am scăpat prilejul adevărat la universal pentru că poetul, oricare și oriunde ar fi el, năsturește, făpîndu-se, în sine, un cuvînt. În cuvîntul, atunci cînd n-are feritarea să fie cîntat (descriind) într-una din limbile oficiale ale pămîntului, rămîne plîpînd și particular în cerul strîm al neamului pe care-l slujește.** Așa se face că dacă pe românește Eminescu atinge înălțimii proprii lui Holderlin, tradus în limba străină își pierde țările sensului. Vîna e a cuvîntului și a tanelor închise în el. La început a fost numai cuvîntul și cî blestemul înșingurării lui. Poezia e pînă la urmă o seamă de cuvînt — una singură — unde nimic și nimeni nu poate converti cuvîntul la altceva decît ceea

ce e”. („Românește” F.R.U., Paris, 1984, pg. 13-14). Să lăsam de-o parte retorica juvenilă și în tot cazul bombastică a unor astfel de fraze, aflate și stilistice în grea suferință, și să ne rezumăm la „idei”. Există, cred, probabil două idei înaintate pînă la propriile care, în condiții normale, ar fi fost cu greu de întrevăzut. Intuiți și cel mai scandalos dintre atacurile la valori comise de grupul parizian este, hotărît, acela împotriva lui Eminescu. Nu e vorba, într-un tablou al „traditiei” românești, exclusiv avangardiste și negaționiste, precum este acela prelucrat de „Europa liberă”, Eminescu nu avea loc și încurca, pentru diversivitate, multe scoteli. În plus, a lăsa pe Eminescu la locul său și a face din Ion Părvulescu „un mare poet” — astfel această nici nu mai gîle bine românește — putea să creze brusc o complicitate înolăvitoare care ar fi adinți, în baza simplului comparatîi, distanța galactică între genul și nulitate.

ION JALEA

Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Academia Republicii Socialiste România și Uniunea artiștilor plastici anunță cu profund regret încetarea din viață a sculptorului Ion Jalea, artist al poporului, personalitate prominentă a artei românești, decedat la 7 noiembrie 1983, în vîrstă de 76 de ani.

Născut la Cosmea (Tulcea), în 1907, a studiat la Școala de arte frumoase din București și a început să expună sculptură și desene din 1912. Din 1915 își continuă studiile la Paris, la Academia Julian. Mobilizat în timpul primului război mondial este grav rănit la Mărășești. După 1919 își începe activitatea ca autor de monumente și expozant la saloanele oficiale, unde va fi prezent timp de peste 6 decenii an de an, pe lîngă numeroase expoziții personale și de grup deschise în București și peste hotare, precum și în cele trei retrospectivie din anii 1958, 1978 și 1983. Sculptura lui Jalea — profund angajată — evocă convîgător momente și figuri importante din istoria poporului român, personalități ale culturii noastre și elegorii ale unor valori umane universale. Între cele două războaie mondiale a creatut împreună cu Cornel Madrea basorelieful monumental al eroilor de la Mărășești, statuia lui Spiru Haret din București — Piața Universității — monumentul ostașilor francezi din grădina Cîșmigiu ș.a. Deosebit de realizate sint monumentele sale ridicate în anii socialismului („George Enescu” (1970 — București), „Mircea cel Bătrîn” (1973 — Tulcea), „Decebal” (Deva — 1974), „Monumentul Unirii (Focșani — 1977)

MAGAZIN ISTORIC — 200

A apărut numărul 200 al revistei „Magazin Istoric”, prestigioasă publicație de cultură istorică realizată într-o concepție mentită să răspundă cerințelor de informare și educare a publicului larg, păstrînd însă un remarcabil nivel științific, revista a prezentat din luna a 17 ani de constantă apariție lunară o tematică valoroasă atît prin bogăția documentară și izvoarelor, cît și prin semnificativitatea comentariilor istorice.

Numărul 200 se deschide sub genericul „Mînteni de istorie românească” cu o sinteză semnată de Ion Popescu-Purturi — De la vînzul lui Burebista la epoca Ceaușescu — epoca marilor cuceriri ale poporului român sub steagul socialismului.

În continuare, Gheorghe David realizează un portret al lui Ștefan cel Mare, cel al secolului de aur, care primește la 27 mai 1600 pe Mihai Viteazul. „Domn al Țării Românești” al lui Ștefan cel Mare, cel al secolului de aur, care primește la 27 mai 1600 pe Mihai Viteazul. „Domn al Țării Românești” al lui Ștefan cel Mare, cel al secolului de aur, care primește la 27 mai 1600 pe Mihai Viteazul. „Domn al Țării Românești” al lui Ștefan cel Mare, cel al secolului de aur, care primește la 27 mai 1600 pe Mihai Viteazul.

„HAMLET”

Urmare din pag. 1

ne mărturisește că studiază rolul de acum 20 de ani, din perioada studenției, dar...

— Atunci apropierea de Hamlet a fost mult mai romantică și extaziată, în jurul acestui personaj. Făcînd astăzi o lectură a originalului, a traducerilor, a variantelor în alte limbi și o traducere într-un limbaj cît mai contemporan, simțim în situația de a comite o lectură a sensurilor și subtexturilor acestor literatură de exil în timpurile lui Polonus. Nu poate vorbi, și mi plac spectacolele lui de la Bulaandra. Feul în care colaborăm acum este cel în care am sperat eu: o apropiere prin lectură de cele mai adînci idei ale piesei. Despre cum va arăta acest spectacol nu putem încă să vorbim.

— Putem vorbi însă despre stare — ne-a tălat-o scurt Alexandru Tocilescu. Despre starea noastră de acum, din timpul lucrului și despre ecurile pe care activitatea noastră din această clipă o să le aibă în viitor. Descoperim realități ale textului pe care traducătorii cunoscute nu le soteau la învială, adevăruri care stăteau în umbra unor cuvinte aparente fără semnificație, sau a unor versuri care conțineau, pentru mine cel puțin, frumuseți formale. Descoperim sensuri noi, care ne umesc, ne stupefă și dirijază așteptările noastre pentru prima dată. Nu încercăm să actualizăm piesa, dar ea nu va rămîne nici la epoca în care, sau pentru care a fost scrisă, ci îl evidențiem aderența la orice timp, perenitatea întrebărilor care se pun acolo și care își găsesc răspunsuri (unele, altele rămîn întrebări) și în timpurile noastre. Ar fi de dorit ca traducătorul și sîrșitul de problemele vieții contemporane. În acest moment ne putem da seama, cu o precizie destul de mare de resorturile intime ce duc la o replică sau alta. Simțim nu numai într-un stadiu de cercetare lingvistică, ci și într-o stare de cercetare psihologică. Încercăm să înțelegem pe cale omenească, nu literară, ce anume li determină pe indivizii acestei piese să trăiască într-un anumit fel. Aceasta este faza în care ne aflăm și sursa de interes a lucrului nostru.

— În formula actuală de spectacol există un personaj independent de piesă, care interpretează la pian, pe scenă, o anumită muzică. Ne referim la implicarea pianistului Dan Grigore în această întimplare shakespeariană.

— Este posibil. Așa ne-am propus să facem. Aceasta în defăință a comentariilor pe Virgil Ierunca și pe Paul Goma. Eminescu poate rămîne, nu e așa?, „un nume într-un dicționar”.

Adevărul e că spre a-l propaga pe Eminescu alții au făcut mult mai mult, au trad

Camaguey, o poveste de dragoste

La aeroportul din Camaguey ne-a așteptat însuși Raul Gonzales Cascorro, șeful filialei Uneac...

balcon, ei sint teribil de fisticii, li întreb — că să vorbim ceva, cumva trebuie să demarăm — îl întreb pe Amado ce tubeste el în Cuba...

Parcă s-a mai dezgheat atmosfera. Nu prea tare, dar merge.

— Alliceva, insistă Amado. — Arhitectura, Havana vjeja, barocul cubanez...

— Oamenii pe care i-am întâlnit. (Intâlnisem trei, toți trei fermecători). Și iar vreau să spun: Maria Teresa dar bineînțeles că mă rețin...

— Așa că Amado se uită victorios la mine — mă bate pe toată linia din scot de pe mină...

— E rândul lui Amado să facă ochii mari; nu, îl pare rău, n-a auzit. Darie Novăceanu, îl ex-

plic, e cel mai de seamă dintre... și între. Darie însuși va face o antologie a poeziei cubaneze...

Se lasă seara, la motelul din Camaguey începe zarva-zgomotul-infernul, jos e o discotecă deosebit de activă...

Dar, deocamdată stăm pe balconul camerei 301, la motelul acesta, să vorbim un pic...

Să deschid o paranteză. Din cea de a doua zi a sejurului meu cubanez toți mi-au vorbit de Onelio...

O dată mai trziu Raul Gonzales de Cascorro îmi face surpriza de a-mi arăta, la sediul Uneac-ului...

— Cornel Ungureanu — Dintr-un jurnal de călătorie

— Filmele braziliene, care îmbină umorul și problemele sociale...

— Celebra lucrare a lui Ibn Bathutha, „Călătorii în Asia și Africa”, a fost recent reeditată...

— Al cincilea festival al filmului italian de la Nisa se va desfășura între 29 nov. — 4 dec. 1983...

— La hotel „Drouot”, locul de desfășurare a unor întâlniri celebre, a fost vândut recent...

— Anul 1983 care a fost proclamat „Anul teatrului ceh” marchează aniversările a două principale...

DIN LIRICA LATINA

Laudă patriei

PROPERTIUS

Cum? Ți-a plăcut, amice Tullus, Clizeul, departe? Cum? Ți-a plăcut să trăiești în ghețuri pe...

Armele nu le iubim, deci pentru a noastră vatră-apărare. Faima ta, Roma, Italia mea, străbăta-istoriei carte...

Svejk la a cincea ediție

„faptul că am auzit pe unii oameni tratându-se reciproc: ce? Este prost ca Svejk, mărturisesc oarecum contrariu...

reușite apărute în fascicule cum ar fi aceea cu titlul „Pământul unui timpit” (I) și care cuprindea sută de pagini...

Ioana Diaconescu

*) Jaroslav Hasek, „Peripețiile bravului soldat Svejk în războiul mondial”, traducere de Jean Grosu, ediția a V-a revizuită, Editura „Cartea Românească”, 1983.

OMAGIU LUI COCTEAU

La Paris se vor reedita în această toamnă multe din operele marelui scriitor de la a cărui moarte s-au împlinit...

SPORT

11 frați fermecați?

a cum, când vreți voi de vie a lepădat ciorchini și vinul deschide ochi din ca...

cerul unde se afirmă durerea și triumful și numele prinde contur de lege a diamantelor...

— M-am convins că știm să ne zăgrăvim drumurile cele mai grele cu foșnete de stof, de salcie...

— Alți cinci frați, cîte 11 fermecați...

— Alți cinci frați, cîte 11 fermecați...

— Alți cinci frați, cîte 11 fermecați...

— Alți cinci frați, cîte 11 fermecați...

— Alți cinci frați, cîte 11 fermecați...

— Alți cinci frați, cîte 11 fermecați...

— Alți cinci frați, cîte 11 fermecați...

REPERE

Dicționarul personajelor lui Dostoevski (I)

lucrare monumentală, unică în felul său, întreprinde Valeriu Cristea prin Dicționarul personajelor lui Dostoevski...

REVISTA STRĂINĂ

— CELE NOUĂ ROMANE care concurează pentru premiul Goncourt 1983: „Serpil” — Pierre Bourgeade...

LA HOTEL „DROUOT”

— ANUL 1983 care a fost proclamat „Anul teatrului ceh” marchează aniversările a două principale...

LUCAFĂRUL

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunțelată, Mihai Ungheanu (redactor șef adjuncți). REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09. ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96. Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII